piplerka

organ for norsk ornitologisk forening - avd. vest-agder

årgang 8 nr.3-4. 1978

av innholdet:

SØRNATTERGAL
MØRKETS GJERNINGER
GRANSANGEREN
KJERNEBITEREN
SJELDENHETSLISTE
MYRSANGEREN
SIVSPURVINVENTERING
BLÅVEISEN
MANDALSOBS.
BIRKENESOBS:
NATURFOTOGRAFEN
OLJEDØDEN
PREMIEKONKURRANSE
M.M.

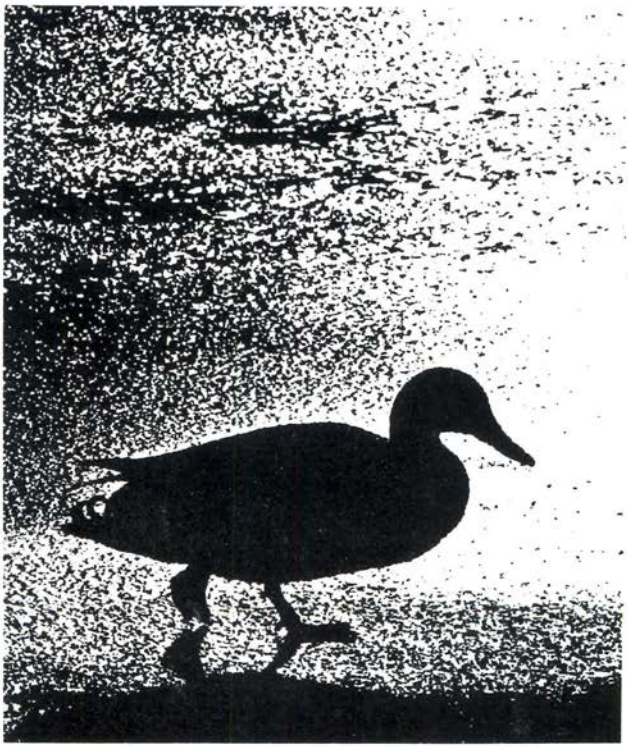

Redaksjonen:
Oddvar Pedersen Lars Bergersen
Einar Hansen Jens A Gunvaldsen

Piplerka er et organ for
Norsk Ornitologisk Forening
avdeling Vest-Agder.

PIPLERKA

Redaksjonelt

Piplerka kommer ut med
fire nummer årlig.

Alle medlemmer får bladet fritt
tilsendt.

NORSK ORNITOLOGISK FORENING

Vest-Agder avdeling

Postboks 4502 Grim
4601 Kristiansand

Avdelingens styre: Formann: Eldar Wrånes. Randesund
Sekr: Carl Erik Kilander, Kristiansand
Kass: Bjørn Vidar Olsson, _ " _
Styrem: Lars Bargersen, Lista
_ " _ Tor Oddvar Hansen _ " _

Lokallagenes styre: - - - - - - - - - - -

Lista lokallag: Formann: Lars Bergersen
Postboks 149 Sekr: Kåre Olsen
4551 Farsund Kass: Ole J Andreassen
Styremedl: Gustav Ersdal. Karsten Jerstad

Mandal lokallag: Formann: Bernt K Knudsen
Postboks 194 Sekr: Leif E Gabrielsen
4501 Mandal Kass: Tor Lærbek
Styrem: Hallvard Vinje

Kr.Sand lokallag: Formann: Einar Hansen
Postboks 4043 Sekr: Jens A Gunvaldsen
Kongsgård Kass: Arvid Kvarenes
4601 Kr.Sand Styremedl: Arild O Gautestad. Jørn O Hansen

Trykk: Vennesla Trykkeri. 500 eksemplarer.

Annonsepriser: 1/1 Side kr.200 1/2 side kr.100

Forsidebilde: KALDE FØTTER I LAV SOL. FOTO: ARILD O GAUTESTAD

om Sørnattergal

Kåre Olsen

Tegn: KO

I juni 1977 ble det hørt en syngende sørnattergal, Luscinia megarhynchos, på Meberg, Lista.

Biotopbeskrivelse.

Lokaliteten hvor nattergalen ble hørt var en sør-vestvendt skråning med et lite dalsøkk hvor det renner en bekk. Forsenkningen er begrodd hovedsakelig med eik (store trær). Noe kratt av or langs bekkekanten. Tilgrensende områder består av beitemark og dyrket mark. Avstand til bebyggelse ca 150 m.

Observasjonene.

En rekke observatører sendte inn melding til LRSK/Vest-Agder om denne nattergalen. Lars Bergersen hørte den synge den 16.6. ca kl.2330 samt flere kvelder før og etter denne dato. Oddvar Pedersen hørte den synge den 14.6. kl.2400 og den 24.6. kl.2330. Kåre olsen hørte den synge den 14.6. kl.2330 og den melodiøse sangen var tydelig å høre på minst 1 km. avstand. Eirik Jacobsen var på Meberg den 16.6. og han fikk også gjort lydbåndopptak av sangen. Ingen av de nevnte observatører fikk se fuglen men på grunnlag av sangen ble den registrert som nattergal.

Sørnattergal!

Senere fikk Eirik Jacobsen høre et opptak av sørnattergal og det slo han da at sangen minnet om det opptaket han gjorde av nattergalen på Meberg den 16.6. Ingen av oss andre hadde da tenkt på sørnattergal når vi hørte sangen i juni. Etter å ha hørt opptaket til EJ og kontrollert dette med opptak av nattergal og sørnattergal fant vi at nattergalsangen fra Meberg i juni liknet sterkt på sørnattergal. NNSK fik saken til vurdering og sist i oktober 78 kom svaret: Nattergalobservasjonene ble godkjent å være sørnattergal.

Dette er såvidt vites 3. gang denne arten er registrert i Norge. Tidligere er et ind. fanget og ringmerket på Svenner i Vestfold den 20.5.73(Brandt,Sterna 1/76) og et ind. fanget og ringmerket på Gruda i Klepp, Rogaland 31.8.74 (A.B.Osa, Y.Johnsen,Fauna 4/75)

Feltkjennetegn.

Å skille de to nattergalartene fra hverandre ute i felten på utseendet er usikkert og bare under ekstra gode lys og observasjonsforhold kan en se at nattergalen er noe mørkere enn sørnattergalen, de har også flekket bryst og kroppsider noe sørnattergalen ikke har.

I hånden kan nattergalen skjeldnes fra sørnattergal på en spissere vingeformel, videre er 2. håndsvingefjær lengere enn 4. og kortere hos sørnattergal.

På grunn av artens levevis er det vår og sommer i de fleste tilfeller bare sangen en observatør registrerer og for en uøvd kan det være vanskelig å skille de to nattergalartene fra hinannen uten direkte sammenligning. Nattergalen har en noe langsommere sang, mer ensformig og regelmessig enn sørnattergalens. Sørnattergalen har raskere sangtakt og noen nærmest rørsangerlignende strofer med noen høyere toner innimellom.

++++

På bakgrunn av alle nattergalobservasjonene som de siste år foreligger fra Kristiansand - Mandal og Farsunddistriktet kan det vel være nyttig å være oppmerksom på på at nattergalsang en stille sommerkveld eller -natt ikke alltid behøver å stamme fra den "vanlige" nattergalen, Luscinia luscinia, fuglen kan være en sørnattergal, noe Lista-observasjonene 1977 understreker.

Og husk på at alle observasjoner av nattergal skal innsendes LRSK for godkjenning. For tiden drives forøvrig også en landsomfattende registrering av nattergal i Norge.
Det er derfor av stor viktighet at alle funn blir innsendt.

— " —

Vet du at
når dette leses er kanskje Hardangervidda reddet
Hardangervidda er et fugleparadis også
uglen til venstre er Norges Naturvernforb. emblem
alle uglevenner står tilsluttet Naturv.forbundet
det samme forbund har mye av æren for at Vidda er vernet
jo flere medlemmer, jo sterkere står vi
at det er mange uløste oppgaver i naturvernarbeidet

Mørkets gjerninger.

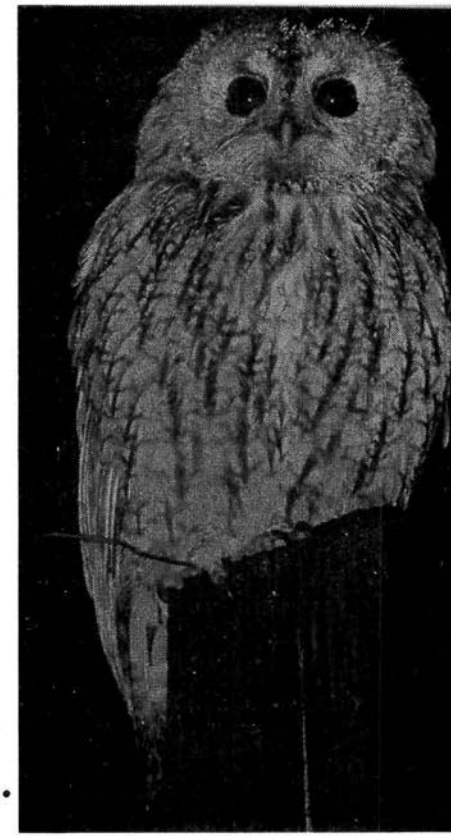

Med sin oppreiste stilling, runde ansikt med nebbet plassert omtrent der vår nese befinner seg og sin stoiske ro så er det vel ikke underlig at uglene har pådratt seg mange forestillinger og blitt tillagt mange overnaturlige evner opp gjennom tidene.
Det er vel først og fremst deres nattlige levesett som er årsaken til disse mytene. Det at en fugl kan se i totalt mørke måtte da bety at den stod i ledtog med det hinsidige, med nisser og troll. Ikke for det, det skal ikke store fantasien til for å forbinde denne "fastfrosne" fjærballen med en nisse, en ekte norsk nisse. Uten å frembringe en eneste lyd kan den plutselig være midt blandt oss. Hadde det ikke vært for dens lydytringer natterstid, ville den for de fleste av oss vært fullstendig anonym, lyden er ofte det eneste som røper dens eksistens og det er kanskje også derfor den vekker hos oss tanker fra grenselandet hvor nisser og andre ånder bor.
Når ånd først er nevnt, la oss ikke glemme at symbolet på visdom og andre beåndede tilstander er nettopp uglen, mørkets gjerninger eller dets overmann, alt etter som en ser det.
Også blandt uglene har vi mennesker favoritter eller nyttige og unyttige skapninger. Hubroen betraktes som den onde selv og må fordrives med alle midler mens kattuglen blir tolerert og kan hekke midt iblandt oss og får stort sett være i fred.

Av de fugler som fra naturens side er utrustet med krumt nebb og kvasse klør, de såkalte rovfugler, er det vel kattugla som er det tallrikeste på Sørlandet. Det kan være mange årsaker til at akkurat kattugla er så tallrik, det burde igrunnen være like bra muligheter for andre ugler. Men kanskje en av grunnene er de gode hekkemuligheter som kattugla finner i de mange hule trær som det er en mengde av hos oss. Ikke av den slagen som hakkespetter huler ut, men mere de trær som ad naturlig vei blir innhule. Gamle dagers fedrift eller krøtterhold krevde at en måtte nytte de ressurser som var tilstede som vinterfor, høyet måtte drøies med tørket løv og kvist utover våren. Spesielt var det lind som på den måten blev kvistet og etterhvert dannet kortvokste stammer som etterhvert råtnet opp innenfra og dermed var en perfekt ugle-bolig dannet. Vi kan ennå se slike trær over det ganske Sørland, men det blir etterhvert mindre av de etter som tiden går. Kattuglene blir med andre ord husløse og tar gjerne i bruk opp-hengte holker. Disse bør opphenges på steder som en vet egner seg for kattugle: Tett skog som gir uglene beskyttelse om dagen og dyrket eller brakkmark hvor de kan jakte på smågnagere.
Det er ikke hvert år uglene er heldig med hekkingen, det er av betydning at mattilgangen er tilstrekkelig. Men i gode smågnager-år får de gjerne både 2 og 4 unger frem.
Rundt omkring Kristiansand Kommune er det registrert over 3o ugle-biotoper som er bebodd og av disse er det 15 opphengte holker.
I gode smågnagerår er de alle "belagt" og uglene kan derfor uten tvil regnes til den mest tallrike rovfugl i dette distrikt.
Hornugla var tidligere mere alminnelig enn i dag, nå er mere et hell om hornugle påtreffes i dette distriktet.
Siden kattugle og hornugle er næringskonkurenter, er det nærliggende å tro at den store bestand av kattugle er årsak til at hornugla har forsvunnet. Hvem vet?
Som avslutning skal vi sitere fra"Verdens ugler" John A.Burton.

En vis gammel ugle satt i en ek,
Jo mere hun så, dess mindre hun skrek,
Jo mindre hun skrek, dess mere hun lærte,
Tenk om vi alle hadde vært så lærde.

Einar Hansen

LITT OM GRANSANGERENS PUSSIGE FOREKOMST I FARSUND-DISTRIKTET

ODDVAR PEDERSEN

Gransangeren, Phylloscopus collybita, har i Farsund-distriktet de senere år vist seg flere ganger i den minst sanger-vennlige årstida, nemlig om vinteren.
En slik forekomst er lite kjent fra landet tidligere, derfor vil vi med denne artikkelen sammenfatte de vinterobservasjoner, samt tidlige/seine vår/høstobservasjoner som er kjent fra Farsund-distriktet.

I følge Svein Haftorn: Norges Fugler (1971) er gransangeren en trekkfugl som ankommer de sørlige deler av landet omkring midten av april eller slutten av måneden og hovedmengden drar igjen i slutten av september. Som tidligste observasjon nevner han:
1 ind. Akerøya - Hvaler (Østfold) 28/3-61.
Dessuten nevner han seine observasjoner fra 13. til 24/11 fra Rogaland og Oslo-fjord området.
Under granskning av annen litteratur, har vi funnet kun en obs. av gransanger i perioden desember-februar, nemlig 1 ind. obs. i Mo-utmarka, Tjøme, Vestfold 3/1-73 (Sterna 16 side 70).
Til Farsund/Lista pleier gransangeren å komme som ellers i de sørlige deler av landet, midten/slutten av april, noe disse første-observasjonene viser: 21/4-57, 28/4-58, 25/4-72, 18/4-74, og 20/4-75, (Piplerka - flere nr. art.).
En må også anta at hovedmengden forsvinner som iflg.Haftorn i slutten av september.

Denne artikkelen vil kun dreie seg om observasjoner fra og med 1971, de fleste er tidligere publisert i Piplerka, men en del tilleggsdata er stilt til rådighet av LRSK ved Kåre Olsen, han takkes herved. Videre er det tatt egne observasjoner fra 77/78 og likeledes fra Ullerøy Ornitologiske Stasjon 76-78.

Etterfølgende liste er satt opp kronologisk, omhandlende obs. fra tidsrommet medio - primo april.

---:--

1971 1 ind. Verevågen 12/12. K.Olsen (KO)

1973 1 ind. Brekne 7/1. KO
1 ind. Huseby 25/3. NOF/Lista

1974 1 ind. Brekne 20/10. KO
1 ind. Nesheimåna 16/11. O.Pedersen (OP)
1 ind. Tjørve 12/12. T.O.Hansen (TOH).
2 ind. Vansebekken 14/12. OP
1 ind. S.s. 15/12 OP

1975 1 ind. Tjørve 8/11. TOH
1 ind. Danefjell 9/11 T.Dåsnes
1 ind. Brekne 9/11. KO
1 ind. Ø.Vatne 22/11. KO/OP
1 ind. Brekne 6/12. KO
1 ind. Tjørve 20/12. KO

1976 1 ind. Vansebekken 21/10. OP
1 ind. Tjørve 30/10. TOH/OP
1 ind. Groda 30/10. KO/OP m.fl.
1 ind. Vansebekken 6/11. OP
7 ind. Ullerøy 13/11. OP m.fl.
1 ind. Sandøy 13/11. OP m.fl.

1977 1 ind. Vansebekken 29/1. OP
1 ind. Ullerøy 12/3. Ullerøy Orn.St. (UOS)
1 ind. Sang på Ullerøy 7/4. UOS (OP)
1 ind. Steinodden-området 18/10. T.Axelsen
2 ind. Sevika (v/Steinodden) 22/10. TOH
1 ind. D - Nesheimvann 5/11. OP
1 ind. Tjørveneset 13/11. KO
1 ind. Kviljosanden 4/12. OP

1978 Ufullstendige opplysninger.
UOS-observasjoner:
1 ind. 11/10, 14/10, 3 ind. 15/10,
1 ind. 17/10, 18/10, 19/10, 2 ind. 29/10.

2 ind. Sæviktjern, Spind 6/11. OP
1 ind. S.s. 27/11. OP

Alle disse observasjonene, i allefall obs. i perioden ultimo november - februar, må tilsi (det mener ihvertfall undertegn) at dette "fenomenet" ikke skyldes fugl som på en eller annen måte er blitt forsinket (sykdom, skade e.lign.). Hvis så var, ville en vel ikke ha observert gransangeren så regelmessig og i så stort antall som det er blitt gjort. Altså må det være individer som frivillig forsøker seg som overvintrere i det kolde Nord og dette må jo ha en årsak!
Kan det være en ørliten klima-endring som virker på denne måte? Denne "teori støttes av stadig større "mengde" trekkfugl som overvintrer hos oss.

Om gransangerene lykkes i sine overvintringsforsøk er ikke godt å si, men et faktum er det at et langt større (okt)/nov/des-observasjoner enn jan/febr.-obs. foreligger.
Dette tyder på et heller stort frafall, om det skyldes "utflytting" eller rett og slett død p.g.a. matmangel skal være usagt.

Ja, maten; hva lever så disse gransangerne av? Litteraturen (Haftorn 71 - igjen) sier at føden (i den normale årstid) hovedsakelig er animalsk (fluer,mygg,larver,pupper,små biller,bladlus o.l.) men om høsten stundom bær.

Selv en Lista-vinter kan vel neppe ernære en gransanger med flyvende insekter hver dag, så erstatninger må vel finnes.
Endel larver/pupper kan vel finnes forskjellige plasser og endel vegetabilsk føde må vel nødvendigvis til..

Gransangeren er om vinteren observert i flere forskjellige biotoper, bl.a. i Listas sanddyneområder, gjerne helt nede i tarebeltet. Antagelig finner den her endel larver og frø e.lign. Ellers er de observert furasjerende i busker/trær (bl.a.Salix/or), i busker-hager og på takrør (på jakt etter overvintrende bladlus liksom blåmeis?). Observasjoner direkte fra foringsplass kjenner vi ikke til.

Om gransangerens overvintring skal bli et årlig fenomen her sør, vil vi ønske at flest mulig av dem greier vinteren igjennom....

----...----

Redefunn av

kjernebiter

Tellef Vestøl

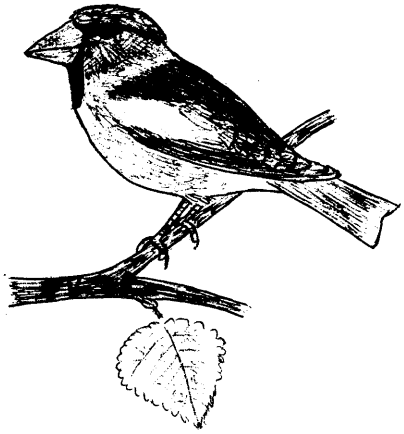

Kjernebiter tegnet av forfat.

Den 18.Juni 1978 stod jeg i et kombinert gran/furu plantefelt på Dønnestad i Kr.Sand Kom. Trærne i plantefeltet var mellom en og åtte meter høye. Det vokste også endel eik og osp i feltet og bunnvegetasjonen besto for det meste av einstape og blåbær. Midt i plantefeltet stod ei 15 meter høy osp og ei 12 meter halvtørr bjørk i en avstand av 15 meter fra hverandre. Omkring plantefeltet var det blandingsskog. Jeg stod mellom ospa og bjørka da en fugl kom flyvende mot ospa. Jeg hadde i Mai-måned samme år sett kjernebiter to ganger og jeg kjente igjen fuglen på det store nebbet, den hvite stripa ytterst på halen og de tydelige hvite vingebåndene. I det den fløy forbi, smatt en annen fugl ut av ospa og den forsvant i skogen, det var også en kjernebiter.

Jeg undersøkte trærne og fant et kjernebiter-rede ca 6 meter oppe i bjørka i en vannrett greinkløft på SØ siden av treet. Det var bygget av små bjørkekvister og litt lav og foret med litt lav og tynne rottrevler og det var ca 15 cm i diameter. Det var 4 unger og ett egg i redet, ungene var rødaktige og hadde store hvite dundusker på hodet og ryggen.De var ca 4,5 cm lange og egget målte 24,5 x 17,5 mm. Bunnfargen var lys blågrønn med svake gråfiolette flekker og prikker. I den butte enden var det samlet en ring av mørk brun til sorte prikker og flekker.

Senere gikk Knut O.Raen og jeg tilbake til redet for å kontrollere men vi så ingen voksne fugler.

Den 26. Juni var jeg igjen oppe ved redet og fant det forlatt av ungene. Svein Haftorn oppgir i Norges Fugler at rugetiden er 11-14 døgn og at ungenes redetid er 10 - 14 døgn. Dette skulle tilsi at eggleggingen i dette tilfellet foregikk i slutten av Mai. Kjernebiteren ser ut til å øke i antall på Sørlandet de senere år

men er ikke tidligere funnet hekkende før i 1976 i Randesund i Kristiansand kommune. Det var også denne gangen i blandingsskog oppe i ei bjørk. Det var Sverre Berhus som oppdaget den tilfeldig på en tur. Sannsynligvis finnes det flere uoppdagede hekkende kjernebitere i vårt distrikt og kanskje disse opplysninger om hekkebiotop skulle animere flere til å være ekstra opservange ved redefunn i bjørketrær.

----...----

ANNONSE

I SERIEN ØSTFOLD-NATUR FORELIGGER NÅ TO MEDDELELSER FRA AKERØYA ORNITOLOGISKE STASJON, NEMLIG:

ÅRSRAPPORT AKERØYA ORN. STASJON 1976, 54 pp

VIRKSOMHETEN VED AKERØYA ORN. STASJON 1977, 64 pp

RAPPORTENE INNEHOLDER KOMPLETTE ARTSLISTER; RINGMERKINGSOVERSIKTER, GJENFUNNSRAPPORTER, SAMT DIVERSE ARTIKLER OM FAUNA OG FLORA PÅ AKERØYA.

RAPPORTENE KAN BESTILLES FRA:

Østfold-Natur, box 1145, 1601 Fr. Stad Ø

PRIS KR. 10 PR. STK.

Har du noe som du gjerne vil selge ? Eller kjøpe ?
Denne siden står til din disposisjon med gratis annonseplass !
Den eneste betingelsen vi stiller, er at du er medlem i NOF eller et av lokallagene.
Selvfølgelig ser vi helst at annonsen gjelder noe som har med natur og naturvern å gjøre. Slik som ovennevnte annonse gir uttrykk for eller det kan være foto, sport, kikkerter, bøker eller lignende.
Våpen, bil, motor, osv. tar vi ikke inn.
Velkommen som annonsør, privatpersoner og foreninger/lag.

ORIENTERING OM NY SJELDENHETSLISTE FRA DEN LOKALE RAPPORT OG SJELDENHETSKOMITE, LRSK/VEST-AGDER.

av Kåre Olsen

Da den nye "sjeldenhetslista" for Vest-Agder ble satt opp (Piplerka Nr.1/1976), var siktemålet å orientere observatørene om hvilke arter som måtte dokumenteres med belegg/beskrivelse for at observasjonene kunne godkjennes.
I første rekke ble det medtatt typiske sjeldne arter, likeså endel arter som erfaringsmessig er vanskelige å identifisere i felten p.g.a. forvekslingsfare.
Dessuten ble alle artene som skal vurderes av NNSK innkludert slik at det egentlig er nokså tilfeldig hvilke arter som står på lista. På den nye lista som her presenteres har det skjedd store endringer fra den forrige. For at ikke lista skal bli for omfattende har vi nå kuttet ut alle artene som skal vurderes av NNSK. Dette skulle ikke medføre problemer da det skulle være enkelt å finne ut om en art som ikke står på lista er meget sjelden eller vanlig.
Hvorfor ny liste? Selv om vi nå har kuttet ut de artene som skal til NNSK blir ikke artsantallet på den nye lista svært mye lavere enn før. Dette skyldes at lista er ment å skulle dekke to funksjoner, nemlig de to formålsparagrafene for LRSK:
1. Samle observasjoner av fugl fra fylket for å få en best mulig oversikt over faunasituasjonen i hele Vest-Agder.
2. Bedømme observasjoner av arter/raser som er sjeldne innen fylket. Punkt 1. medfører at vi har tatt utgangspunkt i Haftorns "Norges Fugler" for å finne ut hvilke arter som er dårlig kjent i fylket. Vi har regnet som så at det som ikke står i "Norges Fugler" er ukjent og vi tar sikte på å få fylt ut hullene som måtte finnes angående de forskjellige arters utbredelse i distriktet. Det har vist seg at det er utrolig mange arter hvis utbredelse er dårlig kjent og derfor blir lista så lang som den gjør. Men vi regner med at vi i løpet av få år skal få så mye opplysninger om endel arter at de kan strykes fra lista. Det er også en del arter som er vanlige i en del av fylket, men er sjeldne i resten av fylket.
Dette gjelder spesielt for arter som nesten utelukkende hekker på Lista.

Kvinanda er et eksempel på arter som hekker i østlige deler av fylket, men ikke lenger vestover. For slike arter er det viktig å finne grensen for hekkeområdet. Vi vet også at bydua hekker i byene, men hvor store må tettstedene være for at bydua skal forekomme der?
Det er imidlertid viktig å ha helt klart for seg at alle de innsendte observasjoner skal kunne brukes i vitenskapelig sammenheng og de må derfor være 100% korrekte enten det gjelder artsbestemmelse eller andre opplysninger.
LRSK er derfor pålagt av NNSK å bedømme alle observasjoner som hører inn under de to forannevnte "formålsparagrafer" for å sile ut de observasjonene som ikke tilfredstiller kravet til beleggsmateriale eller beskrivelse.

Beskrivelse av fuglene og innsending av observasjoner.

Ved alle observasjoner må vi ha beskrivelse av fuglen (e), eller annet belegg. Ved belegg mener vi her foto, fjær, lydopptak eller annet positivt bevis. Noen vil kanskje reagere på at vi skal ha beskrivelse også av de lett kjennelige artene, men det vil sjelden være nødvendig med en lang beskrivelse av disse. Arter som det er lett å forveksle med andre vil det være nødvendig å beskrive mer utførlig for at observasjonen skal bli godkjent. Når det gjelder beskrivelse er det ett par regler som det "syndes" mye mot. Det er f.eks. meget viktig at observasjons-forholdene blir beskrevet; avstand til fuglene , lysforhold, optikk etc. Dessuten er det viktig at det blir utført beskrivelse ved hver observasjon, slik at vi ikke blir sittende med en beskrivelse og fem observasjoner. Ved beskrivelse av fuglen(e) er det også viktig å huske på at man bare noterer de kjennetegn som man virkelig ser i felten, slik at det ikke blir en av hvordan arten skal se ut. For det kan komitemedlemmene selv finne ut ved hjelp av ei felthåndbok. Også alle observasjoner som skal til NNSK skal sendes til LRSK, som så sender dem videre.

Resultater av LRSK.s vurdering.

Etter at en observasjon er vurdert av LRSK vil observatøren få skriftlig beskjed om resultatet. Det er fire mulige svar som han kan få:

1. Godkjent*(med stjerne) betyr at observasjonen er godkjent

2. (med ring) betyr at observasjonen er godkjent ut fra beskrivelsen som foreligger (bevis mangler).
3. Observasjonen ikke godkjent. Det vil oftest bety at komiteen regner med at det er mulighet for forveksling med andre arter.
4. Avventes. Det betyr oftest at det mangler vesentlige opplysninger angående observasjonen, slik at komiteen ikke kan ta stilling til om den skal godkjennes eller ikke. Observatøren vil da få spørsmål om de nødvendige opplysninger.

Desverre er det ofte svar av sistnevnte kategori som observatøren får av dss. Dette skyldes oftest slurv ved beskrivelsen, dette medfører ekstraarbeid (og ergelser) for både LRSK og observatøren. Det ville derfor være fint om alle prøver å få med de opplysninger som har betydning for vurderingen ved første gangs innsending.
Primært er altså LRSK/Vest-Agder interessert i opplysninger om artene som står oppført på sjeldenhetslista, men også på mange andre felter enn utbredelse trenger kjennskapet til fuglene å bli utvidet. Her kan nevnes i fleng: Trekkforhold, ekstreme ankomst/avreisetider vår og høst, innvasjoner, adferd, tilholdssteder, føde, opp eller nedgang i bestanden o.lign.

Litt om rapporteringen i praksis.

For å få litt system på rapportene som forhåpentlig fortsatt vil strømme inn, vil vi prøve å få gjennomført et standard "rapportskjema" i A5 format (vanlig ruteblokk) hvor det bare skal føres observasjoner om en art på hvert ark og helst også bare observasjoner fra en kommune på samme ark.
Ved slutten av hvert kalenderår sendes så skjemaene inn, helst systematisk ordnet. Hvis denne ordning kunne bli gjennomført mest mulig ville det lette bearbeidingen kollosalt.
Eksempel på utfylling av slike skjema er tidligere vist i Piplerka, men fordi bladet jo nå har blitt felles organ for alle NOF-medlemmer i Vest-Agder og således har fått mange nye lesere, kan det være nyttig å gi nok et lite eksempel på hvordan utfyllingen av rapportskjemaet er ment.
Hvis noen imidlertid velger å gjøre det på en annen måte er dette selfølgelig iorden, hovedsaken er at observasjonene blir sendt inn.

Ved utgangen av hvert år er det meningen å samle sammen alle mer spesielle og interessante observasjoner og publisere disse i Piplerka slik at de skal bli kjent av flest mulig av våre medlemmer og ikke bare ligge å støve ned i kartotekkassene.
De mest interessante observasjoner vil trolig også med visse mellomrom, kunne publiseres i "Vår Fuglefauna" i serien "Faunatiske rapporter".
LRSK/Vest-Agder består av følgende medlemmer:
Fra Lista lokallag: Kåre Olsen og Kurt Jerstad.
Fra Kristiansand lokallag: Jørn O Hansen.
Fra Mandal lokallag: Leif Egil Gabrielsen.
Observasjoner kan leveres en av disse eller sendes direkte til hovedkontaktmannen for LRSK/Vest-Agder som for tiden er Kåre Olsen, Brekne. 4563 Borhaug.

---++---

Her følger så et eksempel på hvordan det helst bør gjøres, og det er den allestedsværende Ola Nordmann og hans fuglevenninde Kari som har ført pennen. (gakk hen og gjør likedan)

KORNKRÅKE

Obs.: Ola Nordmann 1978

2 ind. Sørli 15/3 (UTM LK 2223).
Store som kråker, men helsvarte med grått (fjørløst) parti ved nebbrota. Obs. med kikkert 8×40 på ca. 25 m avstand. Overskyet, lett snøvær.

5 ind. V/Skogholt 13/4 (UTM LK2425).
Fløy Sø sammen med noen kråker, svarte, med tydeligere smalere og raskere vingeslag enn kråke. Lyden dypere og annerledes enn kråkas. Obs. avstand ca. 100 m, noe motlys, så derfor ikke grå nebbrot.

3 ind. Langmo 24/11 (Medobs. Kari Fuglevenn) (UTM LK 2627)
Satt på stubbåker, mer oppreist holdning enn kråke. Ett ind. med grå nebbrot (ad) og 2 ind. (juv.) var helsvarte med spissere og spinklere nebb enn kråke som også var i nærheten. Obs. avstand 50 m med kikkert, sol og gode obs. forhold.

O. S. V.

NY SJELDENHETSLISTE FOR VEST-AGDER.

Alle lommene
Dvergdykker
Horndykker
Gråstrupedykker
Toppdykker
Havhest
Grålire
Havsvale
Stormsvale
Havsule
Toppskarv
Canadagås
Hvitkinngås
Ringgås
Grågås H
Tundragås
Dverggås
Sædgås
Kortnebbgås
Snøgås
Knoppsvane
Sangsvane
Dvergsvane
Gravand H
Snadderand
Brunnakke H
Stjertand
Knekkand
Skjeand
Taffeland
Toppand
Bergand
Praktærfugl
Stellersand
Svartand H
Sjøorre H

Kvinand H
Lappfiskand
Laksand H
Fiskørn
Vepsevåk
Havørn
Hønsehauk H
Spurvehauk H
Fjellvåk H
Musvåk H
Kongeørn
Myrhauk
Sivhauk
Jaktfalk
Vandrefalk
Lerkefalk
Dvergfalk H
Tårnfalk H
Fjellrype
Jerpe
Rapphøne
Vaktel
Fasan
Trane
Vannrikse
Myrrikse
Åkerrikse
Sivhøne
Sothøne
Sandlo H
Dverglo
Boltit
Heilo H
Tundralo
Steinvender H
Temmincksnipe

Fjæreplytt H
Myrsnipe H
Brushane H
Fjellmyrløper
Sotsnipe
Skogsnipe H
Svarthale spove
Storspove H
Småspove H
Enkeltbekkasin H
Dobbeltbekkasin
Kvartbekkasin
Avosett
Svømmesnipe
Storjo
Polarjo
Fjelljo
Tyvjo H
Dvergmåke
Polarmåke
Hettemåke H
Grønlandsmåke
Svartterne
Rovterne
Splitterne
Rødnebbterne H
Dvergterne
Polarlomvi
Teist H
Skogdue
Tyrkerdue H
Turteldue
Bydue H
Snøugle
Hubro
Hornugle

Perleugle	Tornskate H	Rødstjert H
Jordugle	Varsler	Nattergal
Spurveugle	Pirol	Blåstrupe
Haukugle	Lavskrike	Ringtrost H
Kattugle H	Nøtteskrike H	Duetrost
Slagugle	Nøttekråke	Stjertmeis H
Lappugle	Kaie H	Toppmeis H
Nattravn	Kornkråke	Trekryper H
Isfugl	Ravn H	Pilfink H
Hærfugl	Sidensvans	Stillits
Vendehals H	Gresshoppesanger	Bergirisk H
Gråspett	Sivsanger	Gråsisik H
Svartspett	Myrsanger	Polarsisik
Hvitryggspett	Rørsanger	Rosenfink
Dvergspett	Gulsanger	Konglebit
Tretåspett	Hauksanger	Grankorsnebb H
Fjellerke	Møller	Furukorsnebb H
Topplerke	Gransanger H	Båndkorsnebb
Trelerke	Bøksanger	Kjernebiter
Tartarpiplerke	Gulbrynsanger	Hortulan
Heipiplerke H	Lappsanger	Dvergspurv
Lappiplerke	Dvergfluesnapper	Vierspurv
Gulerle	Svartstrupe	Lappspurv
Vintererle	Svart rødstjert	Snøspurv H

H = Hekkefunn

Ikke praktærfugl, men allikevel er vi med.....Foto: Arild

MYRSANGEREN

av

ODDVAR PEDERSEN

Myrsangeren, Acrocephalus palustris,er en av våtmarks-artene som for tiden brer seg mot nord og vest i Europa. Til Norge og til Vest-Agder er arten også kommet og det er derfor av stor interesse å få kartlagt dens forekomst, antall, biotopvalg og tidspunkt for etablering Oslign.
Jeg har i denne artikkelen forsøkt å få med alle tilgjengelige Vest-Agder observasjoner, samt kort om forekomst/innvandring i Norge og biotop-valg.

Kort om innvandring/forekomst i Norge:
Arten ble her i landet for første gang med sikkerhet observert på Sunnmøre i sept.67. Allerede i 1968 ble de første syngende ♂♂ observert i Vestfold. Og Vestfold skulle vise seg å være "spring-brettet" for arten i Norge og nettopp i dette fylket kan en vel oppvise de fleste observasjoner/hekkefunn, det første allerede i 1970. I 1971 var arten nådd til Telemark, i 74 ble en syngende ♂ obs. i Møre og Romsdal. (samme også i 1968) I 1975 kom første Aust-Agder observasjonen med Vest-Agder hakk i hel i 1976.
På Jæren ble arten observert allerede i 1970 (og72), men såvidt jeg kan forstå, kan ikke Jære spille noen hovedrolle i Myrsangeren innvandring i Norge (i så fall ville den vel blitt obs. på Lista tidligere), tatt i betraktning de få obs. som ser ut til å være gjort 1970-74. (jeg kjenner desverre ikke detaljer fra senere år).
Ut fra de norske observasjoner, ser det altså ut til at myrsangeren til Norge er kommet via Sør-Sverige liksom rørsangeren og som sannsynligvis busk og sumpsangeren vil komme kommende år.....
Arten er nå observert i alle fylker omkring Oslofjorden og langs kysten til og med Rogaland, samt Møre og Romsdal.

Forekomst i Vest-Agder:
Myrsangeren ble først observert i juni 1976 ved Slevdalsvann på Lista og samme år Nesheimvann, Nedre Råstad og Kråkenesvann, alle Lista. I 1977 ble arten obs. på 9 lokaliteter på Lista og første gang annet steds enn Lista, nemlig Jåbekksvann ved Mandal.
I 1978 ble arten observert kun på 3 lokaliteter på Lista, samt en lokalitet i ny kommune; Lonemyrene i Søgne.
Arten er ennå ikke konstantert hekkende i Vest-Agder, men en tør anta at dette har skjedd, i det minste på Lista og da mest sannsynlig i Løgan-området ved Nesheimvannet. Her er myrsangeren obs. fast i alle tre år arten har forekommet i Vest-Agder, i antall opptil 4 syngende ♂♂ i tidsrom fra primo juni til ultimo august, kurtise er observert og nervøse ikke syngende ind.
Nedenfor følger oversikt over myrsanger-observasjoner fra fylket. Nummerene på Lista-lokalitetene henviser til kartet på siste side av artikkelen og oppsettet er etter lokalitetene.

Farsund Kommune

1. "Åna"
Kanal som strekker seg fra Slevdalsvann til Vågvollvåien, kraftig takrørvegetasjon langs det meste av kanalen og med myrer/våtenger rundt.

1977: 1 syngende ♂ ble observert første gang her v/Vågvollbroa, 10/6 (ca kl.19.30.) (KO,LB, m.fl.)
Sang samme sted kvelden/natta 11-12/6 (23.30-KO. 0.05-OP).
Samme kveld ble det i tillegg hørt to andre ♂♂ langs Åna, en ved Skollevold bro og en ved Vatnebroa (kl.23.35-KO)
Altså sang 3 ♂♂ i området denne kvelden/natta.
Ved Vågsvollbroa ble den igjen hørt synge den 12/6 (10.15-OP,m.fl.) og 14/6 (19.30-KO), mens ingen av de andre ble hørt igjen.

Hverkan tidligere år eller i-78 er noen hanner hørt synge her, noe som delvis skyldes (ihvertfall i-78) lite besøk på lokaliteten i den aktuelle tida.

2. Slevdalsvann.
Større myrområde (igjengrodd vann) med kraftig takrørvegetasjon, opptil ca. 300 m brei, og opptil ca 1 km lang. Endel spredte busker i området. Området tilhører Lista Flystasjon og er således innegjerdet og utilgjengelig.

3. Nedre Råstad (innenfor flyplassen.)

Ingen notater om vegetasjonen foreligger, men en tør anta at lokaliteten er ei myr med enkelte busker, eventuelt med takrørvegetasjon. 1 ♂ ble hørt synge her i slutten av juni i både -76 og -77 ved noen anledninger av LB, men eksakte datoer mangler.

4. Hervoll.

Ingen biotopbeskrivelse foreligger, men en må gå ut fra at heller lite takrør finnes her, derimot myr med enkelte busker/tett kratt.
1977: En ♂ ble hørt synge her 11/6. (EJ).

5. "Nesheim-myra", Nesheimvann.

Større myrområde omkring igjengrodd kanal. Størstedelen av vegetasjonen består av sneller og andre lave myrplanter. Helt i sørvest finnes en takrørskog med ganske stort innslag av busker og da helst or og bjørk og nettopp her er myrsangeren observert.
1977: 1 ♂ sang her kvelden/natta 14/6 (OP) og 15/6 (KO).
1978: 2 ♂♂ sang her 29/5 fra 22.45 og utover natta.(OP)
2 ♂♂ sang 30/5, 22.30-23.15. (OP/GE).
3 ♂♂ sang 2/6, 0.15-0.30. (OP/HS).

6. Løgan, Nesheimvann.

Større takrørsområde langs Vansebekken som renner ut i Nesheimvann her. En del busker/kratt iblandt takrøra samt en god del bebyggelse rundt. Bl.a. ei gangbro som beskjærer takrørskogen i overkant, dog uten at det gjør særlig stor skade. Myrsangerne kan observeres regelmessig rett ved broa trass i ganske stor trafikk over den.
1976: 1 ♂ sang + annet ind.2/7. (OP).
1 ♂ sang 4/7 - 5/7. (OP).
1 annen ♂ sang 16/7. (OP).
2 ♂♂ sang 24/7 + 1 ind.(OP).
1 ind. obs. 17/8 og 23/8. (OP).
1977: 1 ♂ sang fra 24/6 og 2 fra 25/6, hørt siste gang 5/7 (OP).
1 ♂ fanget/ringmerket 30/6 (LB/OP m.fl.)
1978: 1 ♂ sang 2/6 (kl.03.00-OP).
2 ♂♂ 3/6 (ca.12.00-OP). Min.1 ♂ 4/6 (ca.23.00-OP).
2-3 ♂♂ 7/6 (OP), 3 ♂♂ 8/6 (OP).
4 ♂♂ sang 12/6 (OP) og !%/6 sang minst 4 ♂♂ fortsatt her, av disse ble 2 fanget/ringmerket (21.30-23.00-OP/KO).
Siste obs. var 5/7 hvor 2 ♂♂ sang, en på nytt område (5.♂?).

7. Kviljobrønnen.
Opprinnelig et vann men p.g.a. drenering, er områdets nå sommertid bare et stort sump/myrområde med snelle og gras/halvgrasvegetasjon. I sør-vest finnes en større takrørskog med enkelte busker. Rundt hele området ellers bare dyrket mark.
1977: 1 ♂ sang her 24/6. (ca.22.00-OP).

8. Prestvann.
Mesotroft vann med en god del takrørvegetasjon. Myrsangerne er observert i to bukter med takrør/snellevegetasjon og enkelte orebusker på nordsida av vannet (Åmland).
1978: 1 ♂ sang i ei bukt ca. kl. 12.25 7/6 (OP).
samme dag ble nok en ♂ (like før 12.25-♂ ble hørt igjen) hørt i bukta like øst kl.15.45 (OP).
1 ♂ sang i den vestlige bukta kl.23.30 10/6 (OP m.fl.).

9. Grimsbykilen, Hanangervann.
Takrørsbekranset bukt i nordlige del av Hanangervann med enkelte busker.
1977: 1 ♂ sang 22/6. (EJ)

10. Torpbukta, Kråkenesvann.
Næringsrik bukt av Kråkenesvann med kraftig takrør og sjøsivaksvegetasjon. I utkanten endel busker og fuktig grasvegetasjon. En bekk renner ut ved lokaliteten.
1977: 1 ♂ sang 15. og 17/6 (om ettermiddagen). (OP).

11. "Kråkenesbukta", Kråkenesvann.
Østligste bukt i vannet med liten, men frodig takrørvegetasjon samt en del andre sumpplanter og busker. Beitearealer rundt.
1976: 1 ♂ sang 9/7 (lokket med lydbånd- OP).

12. Lundevågen.
Frodig skog av or og bjørk, omgitt av eng, våteng og mindre orekratt på nordvest-sida av Lundevågen.
1977: 1 ♂ sang 6/6. (OP).

Mandal Kommune.

Jåbekkvann. (UTM 1132).
Nærmere biotopbeskrivelse mangler men en frodig vegetasjon av takrør finnes ved vannet.
1977: 1 ♂ sang om kvelden 13/6 (L.E.Gabrielsen-H.Kayser-B.Knutsen).

Søgne kommune.

Lonemyrene (UTM 270400. Takrørvegetasjon. 1 ♂ sang juni-juli. 13/6-21/6-25/6. Obs.7 netter på samme sted i nevnte tidsrom (E.Hansen)

Biotopvalg: I følge Haftorn, Norges Fugler (1971), velger myrsangeren "Tett lav vegetasjon, særlig med brennesler og busker, gjerne ved grøfter (med eller uten vann). Velger gjennomgående tørrere steder enn sine slektninger".
Av Listas 12 lokaliteter, foreligger brukbar biotopbeskrivelse fra 10. På 9 av disse er myrsangeren observert i tilknytning til takrør-vegetasjon, den tiende (lok.12) er et eng/våteng-område med forholdsvis tett/høy skog rundt, men med lav vegetasjon av Rubus/brennesle (kratt) på enga. Men myrsangerne fra takrør-vegetasjonen velger ikke høy, tett "skog" som sine slektninger rør- og sivsanger gjør det. Derimot utkanten av takrør-skogen, hvor spredte busker/trær og endel undervegetasjon av Rubus/fredløs/mjødurt/skjermplanter finnes.
Konklusjonen må bli at myrsangeren må ha småbusker/kratt av brennesle, mjødurt, bringe/bjørnebær, sløke, o.l. på sitt område for opphenging av reir. Derimot ser det ikke ut som om takrør-vegetasjon er en nødvendighet selv om arten på Lista i de fleste tilfeller observeres i nettopp slik vegetasjon, dog inneholdende de tidligere nevnte floraelementer. En bør således også søke etter myrsangeren på lokaliteter uten takrør.
Avslutning: Myrsangeren ser ut til å ha kommet til Norge for godt. Den er i stadig ekspansjon og en antar at Vest-Agder har en fast stamme. Hele denne artikkelen er basert på et heller lite materiale både i utbredelse/antall og hekkebiotop,/valg av slike.
Vi oppfordrer alle våre lesere i fylket til å notere grundig når de observerer myrsangeren. Dato/klokkeslett/antall/oppførsel/biotopbeskrivelse osv. og sende observasjonene til LRSK/Vest-Agder og gjerne til forfatteren av denne artikkel som vil forsøke å følge myrsangerens utbredelse i Vest-Agder årene framover

Til slutt vil jeg takke Kåre Olsen (KO) som stilte sine observasjoner og LRSK arkivet til min disposisjon.
Videre en takk til Lars Bergersen (LB), Leif Egil Gabrielsen, Einar Hansen og Bernt Kåre Knutsen for opplysninger om funn av arten.
Andre observatører er (med initialer): Gustav Ersdal (GE)
Eirik Jacobsen (EJ) og Henning Sørensen (HS).
Mine egne observasjoner har initialet (OP).

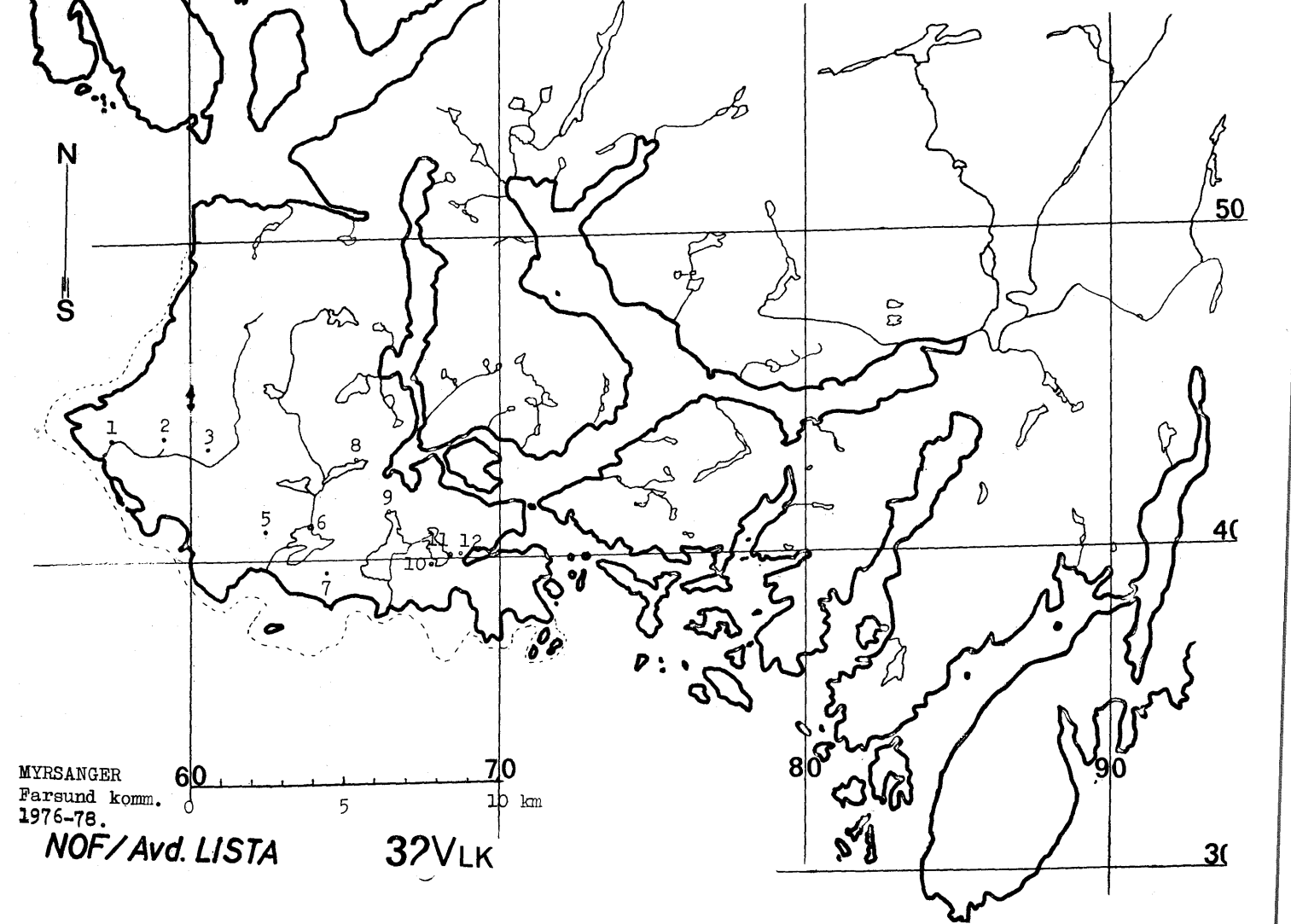

MYRSANGER
Farsund komm.
1976-78.

NOF/Avd. LISTA

32VLK

LRSK/Vest-Agder

Kåre Olsen

Sivspurv- 78

Som tidligere nevnt (Piplerke 1/77 og 1/78) har LRSK/Vest-Agder i 1976 og 1977 samlet inn endel opplysninger om sivspurvens hekkeutbredelse. For å få supplert de høyst mangelfulle opplysninger som er omtalt i Haftorns "Norges Fugler".

Inventeringen 1978.

Også i år har endel av NOF/avd.Vest-Agders medlemmer sendt inn opplysninger om nye sivspurvfunn vår/sommer 1978. Følgende har bidratt med opplysninger og takkes herved: Lars Bergersen (LB), Adelheid Govertsen (AG), Einar Hansen (EH), Tor O Hansen (TOH), Kurt Jerstad (KJ), Kåre Olsen (KO), Oddvar Pedersen (OP), Hallvard Vinje (HV).

Sirdal Kommune.

Under våtmarkundersøkelser i området fra Homplandsheiene og sørover til grensen mot Flekkefjord observerte KO sivspurv ved en rekke vann og våtmarker, men dog ikke så tallrik og vanlig som i de tilsvarende heier på østsiden av dalen. 1-2 syngende ind. ble funnet ved Nedre Løgnestølvann (LL 6010) 17/6, Bjørnestadvann (LL 6000) samt i LL 5000. Stakkelitjern, Daltjern, Mydlandsmyra, Grunnevann og Stemmevann den 3/6. Spesielt vanlig var arten ved Mydlandsvann hvor 7 syngende ind. ble obs.

I Øvre Sirdal, i et område mellom Lunde og Ausdal (LL 7020) obs TOH den 20-21/7 enkeltind. av sivspurv ved Ausdalsåna, Gautstøltjern, Lundedalen. Forsåvidt var det noe overraskende at arten ble obs såvidt sparsomt i dette området men noe av forklaringen ligger vel kanskje i at de fleste sivspurvene nok allerede hadde fått ungene ut av redene og derfor nok var mere anonyme enn tidligere i sesongen.

I Øksendalsheiene LK 7090 ble sivspurven funnet vanlig ved en rekke lokaliteter i juni/juli (KO). Også øverst i Sirdalen, ved Flatstølmyra (LL 8040) ble sivspurv hørt den 4/8 (KO).

Kvinesdal Kommune.
Under våtmarkundersøkelsene i Kvinesdal obs LB fra 1 - 4 ind. av sivspurv (både ad. og juv.) ved en rekke vann og myrer i Østerdalsområdet (LK 8070). Således ved Solbjørgvann og Åletjern den 7/7, ved Lauen, Solbjør, Torskhomtjern og Sloyldstadvann den 15/7 samt ved Trætningen og Steinsvann den 16/7.
Ved Eptestøl i Fjotland (LK 8090) hørte LB en syngende ♂ den 14/7.
På Kvinesheia obs. KJ syngende ♂♂ ved Sandvann 5/5 og Ågedalsvann.
Hægebostad Kommune.
I Hekkfjellsområdet (LK 9090,9080) fant KJ at sivspurven opptrådte tildels svært vanlig. I tiden 12/6 - 2/7 undersøkte han de fleste vann og våtmarksområder og obs. da flere ind. Homstøldalen 12/6 1 ind. Farhommen og 2 ind. Lygnevann den 16/6. 12 syngende ♂♂ + 3 tilfeldige ind. på strekningen Lykkje - Vestvassdalen og 3 - 4 syngende ind. Liavann den 22/6. 1 par Bulega 26/6. 5 par + 2 syngende ved Hagevann, 6 par + 4 ssyngende + 1 tilfeldig på Fiskelandsvann 28/6, 5 par Lykkje - Storevann 30/6. 11 par + 4 syngende + 10 tilfeldige rundt Surtevann 1/7. 2 tilfeldige ind. Lykkjevann - Trylvann 2/7.
I UTM rute LK 9070 ble 2 syngende + 2 tilfeldige ind. obs. ved Skothei og 1 syngende ved Tengstølvann den 20/6.
Ved Heddan 1 syngende den 14/5. Den 28/5 ble 1 par obs. ved Urestad. (LK9467) Alle obs. fra Hegebostad ved KJ.
Åseral Kommune.
Det foreligger fra før ingen kjente observasjoner fra Åseral. Utvilsomt finnes sivspurven også i disse heistrøk, dette tyder etpar obs. EH gjorde i 1978: 1 syngende ♂ v/Ljosland 2/7 (ML 0010) og 1 syngende ♂ Håkonseter 2/7 (ML 1020).
Farsund Kommune.
Denne kommunen ble i 1976 og 1977 ganske godt dekket hva angår Lista. Sivspurv ble da funnet stort sett overalt hvor det fantes passende biotoper. Endel observasjoner i 1978 fra lokaliteter som tidligere ikke er registrert skal her nevnes (LK 6040).
OP fant i juni 1 - 2 ind. (hovedsakelig syngende ♂♂) ved Luntjønna, Tjern ved Vetland, Hallandsvann, Grostøl, Krossvann og Stemtjern, Skistad. Ved Ulgjeldsvann fant OP at sivspurv var spesielt vanlig: 12 - 14 syngende ♂♂ (+flere ♀♀) i tiden 10/6 - 20/6).
Også i Spind synes sivspurven å være vanlig (LK 7040).

OP obs. den 6/7 ved Bjørnestad,1 syngende ♂ Hengenesvann og Grobe-
tjern, 2 -3 ind. Stortjern, Dåreid, 2 ind. Dåreidtjern, 2 - 3 ind.
Vilesvann og 1 ind. Lonåstjern. Ved Udestadvann obs. OP den 14/7
2 - 3 ind. 2 par m/flere pull. Egelandstjern og 1 ♂ Korann.
På noen myrer ved Kårigstad ble 2 - 3 ind. obs. den 6/7 (LK 8142)OP.

Lyngdal Kommune.

I Austad fant OP sivspurv ved en rekke vann/våtmarker (LK 8030 -
8040 - og 9040).Den 6/7 1 par Ramsjord, 2 - 3 ♂♂ Bønevann, 1 - 2 ind.
Kåveland, 3 - 4 ind. Austadtjern og 2 ♂♂ Hagestadvann.
Videre 1 - 2 ind. myr v/Åmland, 2 ind. tjern v/Åmland, 2 ind. tjern
v/Mydland og 2 - 3 ind. Ballestad den 14/7.
2 - 3 ind. Nakkestad og et par m/3 pull Bonevoll 19/7.
I et tjern v/Eikeland (LK 8042) obs. OP 2 - 3 ind. den 6/7.
Rundt Lyngdalsområdet fant KJ sivspurv på flere lokaliteter, i
UTM rute LK 8040 obs. han 3 syngende ♂♂. Bringsjordnes 27/5,
1 par + 2 syngende + tilfeldig ind. ved Lyngdalselva, 31/5 og 2
par + syngende i Lyngdalselv-deltaet den 1/6.
I strøkene nord for Lyngdal (LK8050) obs. KJ 2 syngende ♂♂ ved
Heiknuten 5/5 og 8/5, 1 par + 5 syngende + 1 tilfeldig ind. ved
Krokevannet 1/6 3 syngende + 1 tilfeldig v/Mågevann samt 1 par
+ 2 syngende + 1 tilfeldig v/Kroktjern den 13/6.
Videre obs. KJ 2 syngende ♂♂ v/Grubbelia den 18/5 (LK 9448).

Mandal Kommune.

Også for Mandal foreligger noen nye observasjoner i 1978, det
gjelder syngende ♂♂ i Vestre Skogsfjord (MK 0535) (EH) og 1 ♂
Hogganvik (MK 0334) i samme tidsrom (EH). Ved Rølland obs. HV
2 ♂♂ den 21/6 og ved Hegrestadvannet 1 ♂ den 21/6.
Ellers ble sivspurv også obs. ved samme lokaliteter som i 1977.

Søgne Kommune.

Ved Bergsvann (MK.3349) obs. EH 1 ♂ den 25/5 - 13/6.
Ved Ålo obs. AG 1 par v/Svalandsvann den 17/5, 1 ♂ på myr v/Ålo
og ved Vestre Svalaasvann sang en ♂ den 30/5.
++++
Fremdeles har kartskissa over V-Agder mange "hvite flekker",
utvilsomt finnes sivspurv hekkende flere steder enn vi hittil
har registrert den. Atlasprosjektet vil sikkert gi ytterligere
opplysninger om nye hekkesteder/utbredelse, forøvrig mottar
LRSK med takk sivspurvobservasjoner i kommende sesong.

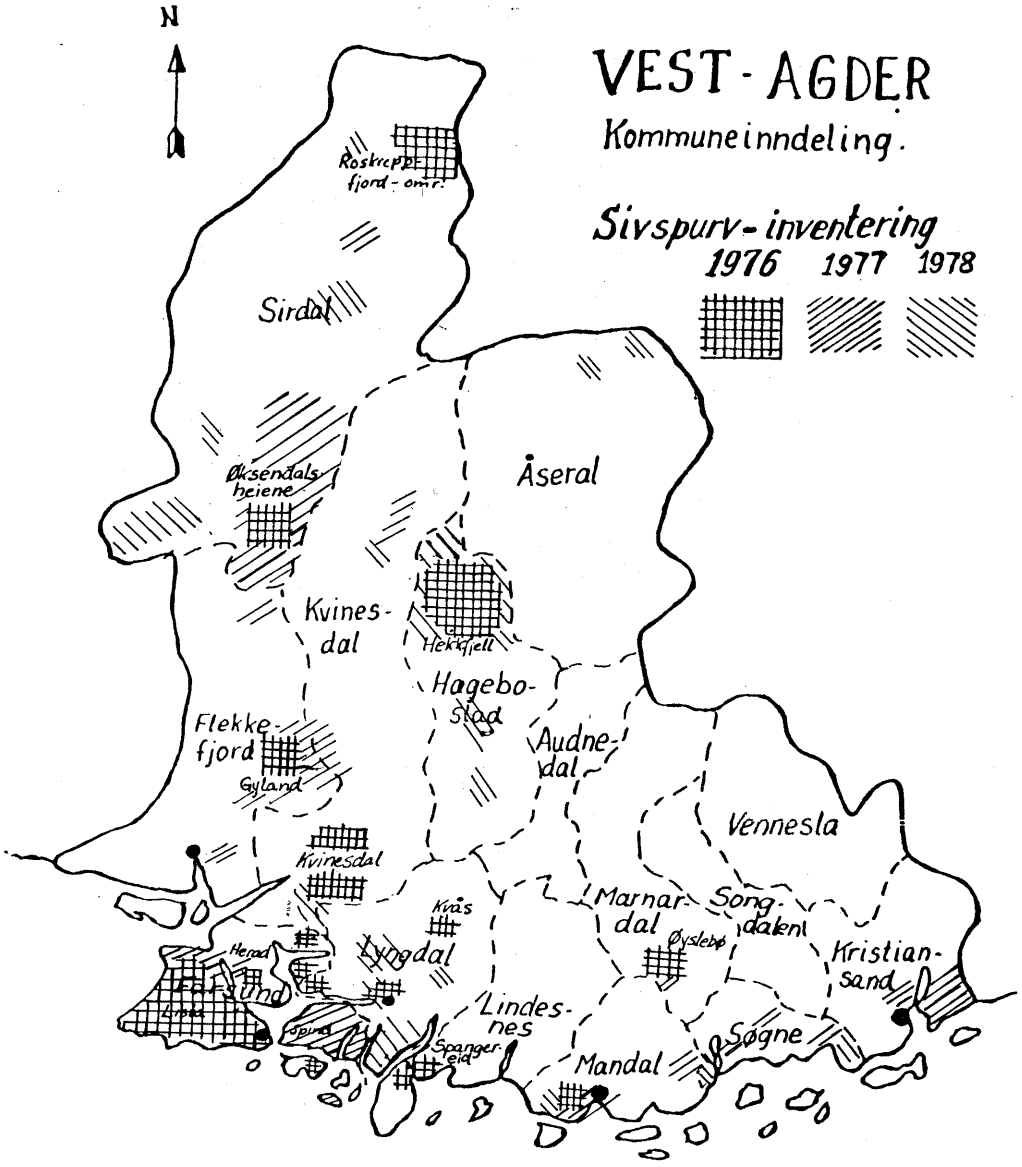
N
VEST-AGDER
Kommuneinndeling.
Sivspurv-inventering
1976 1977 1978
Roskreppfjord-omr.
Sirdal
Åseral
Øksendalsheiene
Kvinesdal
Hekkfjell
Hagebostad
Audnedal
Flekkefjord
Gyland
Kvinesdal
Kvås
Lyngdal
Herad
Farsund
Lindesnes
Spangereid
Mandal
Marnardal
Øyslebø
Songdalen
Vennesla
Kristiansand
Søgne

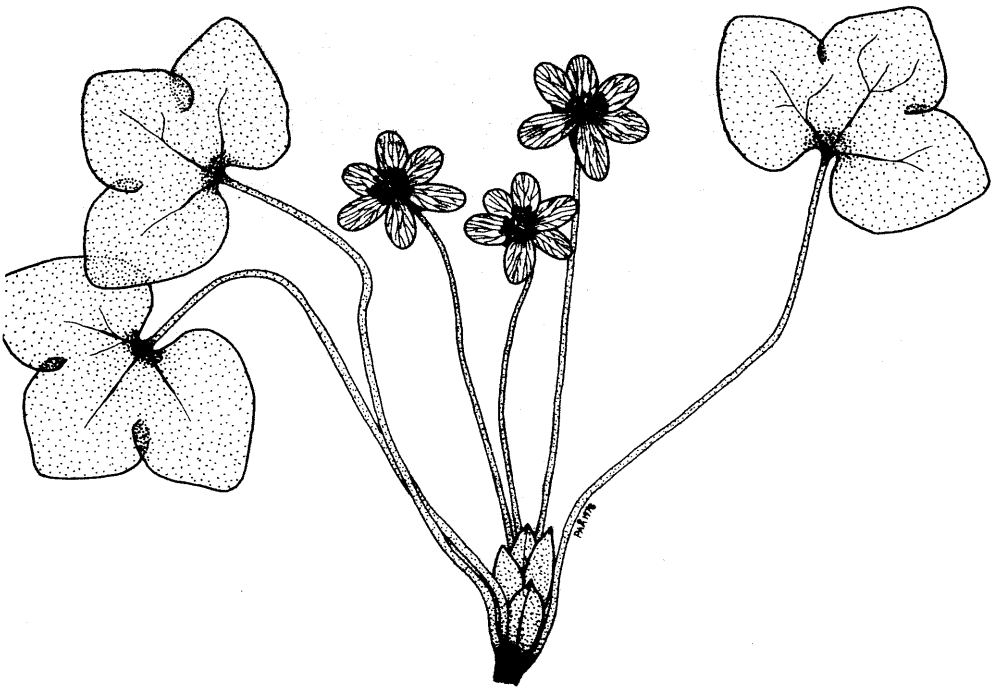

GLØTT FRA KRISTIANSAND MUSEUM

Per Arvid Åsen

BLÅVEIS (Hepatica NOBILIS)

Det er alltid med like stor spenning vi hvert år søker til blåveisbakken tidlig om våren. Skal tro om blomstene er i rute i år ? Det er enda et lite kjølig drag i lufta, men det er liksom noe som forteller oss at tiden er inne for de første nyutsprugne blåveis. Ja-se der ! Blodet bruser i en vårhungrig kropp, enda er marka brun med råttent lauv og kvister fra ifjor, men her og der lyser det noen små, blå hoder opp ! Igjen har underet skjedd i Guds natur; våren er kommet !

I følge gammel tradisjon gjalt det nå for barna å spise den første blåveisblomsten de så. Dette hadde en magisk kraft, og skulle være vern mot ormhogg resten av sommeren.

Blåveisen har forresten vintergrønne, læraktige blad, noe som sikkert hjelper den til å blomstre så tidlig som den gjør. Det trengs jo mye energi til en slik blomstring, og hvis planten først skulle lage nye blader til å fange vårens solstråler med, måtte vi nok vente enda enda en tid før blomstene kom. Det er først ut på forsommeren at de nye bladene kommer. Helt nye blad og blomsterskudd er også sterkt håret, noe som beskytter dem mot kulde så tidlig på våren. Ja, for den kan blomstre virkelig tidlig her på Sørlandet, i 1975 fant jeg den i blomst 16. februar, noen bedre ? Forøvrig er det april som er blåveismåneden.

På Botanisk Avdeling ved Kristiansand Museum, og ved de naturhistoriske museene ved universitetene i Norge, er det registrert en god del voksesteder for blåveisen i Agderfylkene. Den er en relativt vanlig plante på Sørlandet vest til Mandal, lenger vest er den sjelden, jeg har ikke sett den vestenfor Nakkestad i Austad. Blåveisen synes heller ikke gå så langt inn i landet, på Botanisk Museum i Oslo er den registrert fra Hornes og Tovdal. Blåveisen finns sikkert på mange andre voksesteder enn jeg har vist på kartet - kan du finne fler ? Men stell pent med lokalitetene !!

I den senere tid har det vært skrevet en del om å frede blåveisen, dette gjelder spesielt for Oslo distriktet hvor slitasjen er stor på voksestedene fordi mange folk plukker den. Den blir også solgt på torvet i Oslo om våren. Ja, tro det eller ei, men det er også uvettige folk som plukker blåveisen med rot og eksporterer den til Sverige, hvor den har vært fredet i store områder siden 1961 ! Dette er en handel som ikke er noe å trakte etter.

Det er vel egentlig ikke noe problem på Sørlandet, men hvis du er ute for å plukke en liten bukett, så husk: bare ta med blomsterstilken ! La resten av planten få stå i fred, da kan du glede deg over den til neste år igjen.

Det er heller ikke noe lurt å flytte blåveisen inn i hagen - den er nemlig svært kresen i valg av voksested. God , leirholdig kalkrik jord liker den best.

Blåveisen er jo en vill plante, og vi bør derfor glede oss over den ute i naturen !

BLÅVEIS
(Hepatica nobilis)

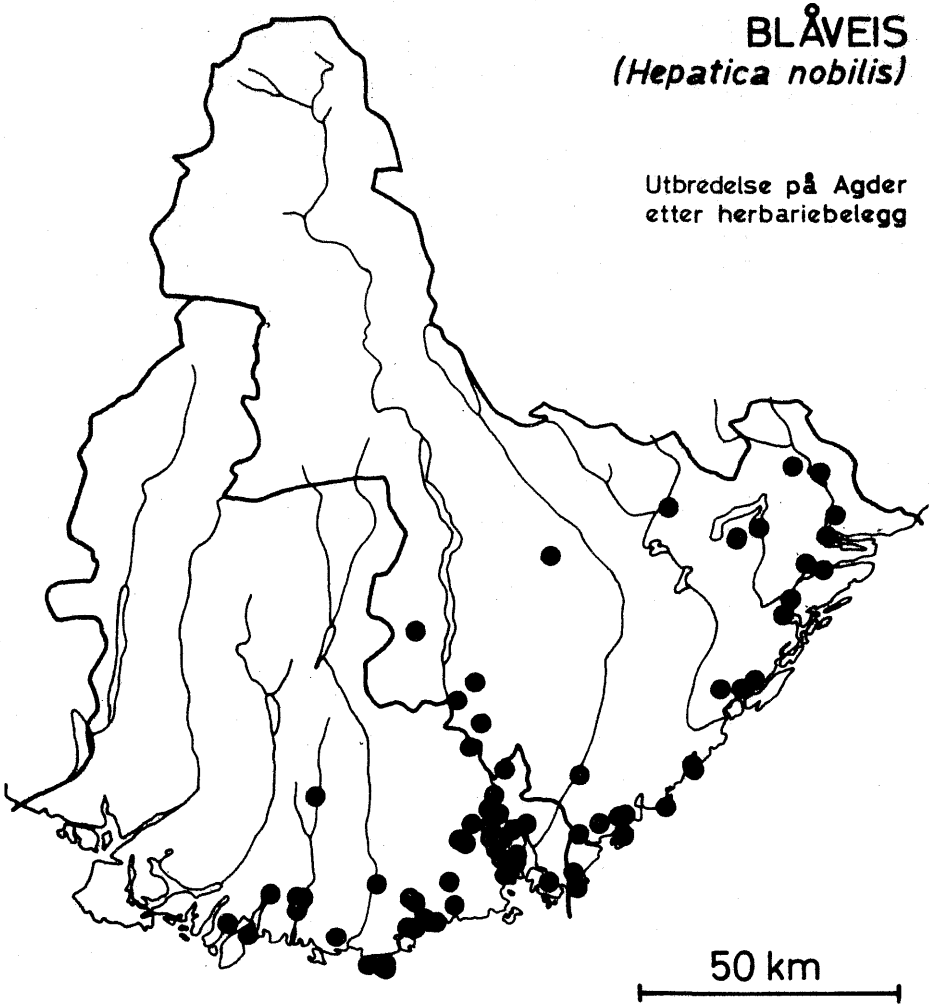

Blåveisen synes heller ikke å gå så langt inn i landet. Den finns sikkert på mange andre voksesteder enn det er vist på dette kartet - kan du finne fler ? Kr.Sand Museum er interessert i opplysninger om nye funn, men husk: Stell pent med lokalitetene !!

Plukk fra Mandals fuglefauna

av

Bernt K Knutsen og Leif E Gabrielsen

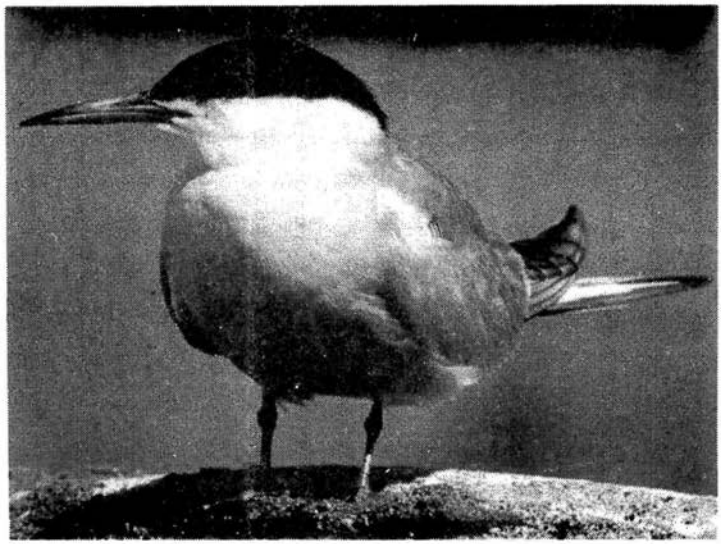

Makrellterna er en kjær gjest i Mandals skjærgård. Foto:B.V.Olsson

Etterat NOF/Mandal lokallag ble opprettet i febr.i år, har vi funnet det interessant å sette opp en oversikt over kjente observasjoner fra de to kommunene. Det er tidligere laget en slik oversikt fra Marnardal, jfr. Fauna 1/1975,Ingvar Spikkeland.
Den aktivitet som utfoldes av noen av våre medlemmer lover godt for fremtiden og resultater fra Atlasundersøkelsene som nå er kommet godt igang, vil sikkert føre til at vår liste blir adskillig fyldigere neste gang. Tidligere registrering av fuglelivet viser at det særlig er det jaktbare viltet som har størst interesse. Småfugl er ofret liten eller ingen interesse. Vi håper derfor at vår forening vil gi mer bredde i registreringen i fremtiden.

Vi har bare benyttet oss av to symboler i artslisten som følger.
H: Hekking påvist eller antatt p.g.a. meget vanlig forekomst av arten i hekketida.
O: Observasjon uten indikasjon på hekking.

	Mandal	Marnardal		Mandal	Marnardal
Storlom	O	O	Åkerrikse	O	O
Dvergdykker	O		Sivhøne	H	
Storskarv	O		Sothøne	H	
Rørdrum	O		Tjeld	H	
Gråhegre	H	H	Heilo	O	O
Canadagås	O	H	Sandlo	O	O
Ringgås	O		Vipe	H	H
Grågås	H	O	Myrsnipe	O	
Hvitkinngås		O	Brushane		O
Knoppsvane	O	O	Rødstilk	H	
Sangsvane	O	O	Gluttsnipe	O	
Gravand	H		Skogsnipe		H
Stokkand	H	H	Strandsnipe	H	H
Krikkand	O	H	Storspove	O	O
Brunnakke	H		Rugde	H	H
Skjeand	H		Enkeltbekkasin	O	H
Ærfugl	H		Polarsv.snipe	O	
Havelle	O		Tyvjo	H	
Kvinand	H	H?	Hettemåke	H	O
Siland	H		Sildemåke	H	
Laksand	O	O	Gråmåke	H	O
Fiskeørn	O	O	Svartbak	H	H
Glente	O		Fiskemåke	H	H
Hønsehauk	H	H	Makrellterne	H	
Spurvehauk	H	H	Alkekonge	O	
Musvåk	H	H	Alke	O	
Kongeørn	O	O	Lomvi	O	
Vandrefalk	H	H	Teiste	H	
Dvergfalk		O	Lunde	O	
Tårnfalk	O	H	Steppehøne	O	
Lirype	O	O	Ringdue	H	H
Jerpe	O	O	Skogdue	O	
Orrfugl	H	H	Tyrkerdue	O	O
Storfugl	H	H	Gjøk	H	H
Vaktel		O	Hubro	H	H

	Mandal	Marnardal		Mandal	Marnardal
Fasan	O	O	Perleugle		H
Trane	O	O	Spurveugle	O	O
Vannrikse	H		Haukugle		O
Tårnseiler	H	H	Kattugle	H	H
Hærfugl	O		Slagugle		O
Vendehals	H	H	Nattravn	O	
Grønnspett	O	H	Gresshoppesanger	O	
Gråspett		O	Sivsanger	O	
Svartspett	O	H?	Myrsanger	O	
Flaggspett	O	H	Rørsanger	O	
Hvitryggspett		H	Gulsanger		H
Dvergspett		H	Hagesanger	O	H
Sandsvale	H	H	Munk	O	H
Låvesvale	H	H	Tornsanger	O	H
Taksvale	H	H	Møller	O	O H?
Topplerke		O	Løvsanger	H	H
Sanglerke	H	H	Gransanger		O
Trepiplerke	H	H	Bøksanger		H
Heipiplerke		O	Fuglekonge	H	H
Skjærpiplerke	O		Hagefluesnapper	H	H
Gulerle		O	Grå Fluesnapper	H	H
Linerle	H	H	Buskskvett	H	H
Tornskate	H	H	Steinskvett	O	H
Varsler		O	Rødstjert	O	H
Stær	H	H	Rødstrupe	H	H
Lavskrike	O		Nattergal	O	
Nøtteskrike	H	H	Gråtrost	H	H
Skjære	H	H	Ringtrost	H	O
Nøttekråke	O		Svarttrost	H	H
Kaie	O		Rødvingetrost	H	H
Kornkråke	O	O	Måltrost	H	H
Kråke	H	H	Duetrost	O	O
Svartkråke	O		Stjertmeis	H	H
Ravn	H	O_H?	Løvmeis	H	H
Sidensvans	O	O	Granmeis	H	H
Fossekall	H	H?	Toppmeis	O	H
Gjerdesmett	H	H	Svartmeis	O	H
Jernspurv	H	H	Blåmeis	H	H

	Mandal	Marnardal		Mandal	Marnardal
Kjøttmeis	H	H	Tornirisk	0	H?
Spettmeis	H	H	Gråsisik	0	0
Trekryper	0	H	Konglebit		0
Gråspurv	H	H	Grankorsnebb	0	H
Pilfink	0	0	Furukorsnebb	0	0
Bokfink	H	H	Dompapp	H	H
Bjørkefink	0	0	Kornspurv		0 (64)
Grønnfink	0	H	Gulspurv	H	H
Grønnsisik	0	H	Hortulan		0
Stillits	H		Vierspurv		0
Bergirisk	0	0	Sivspurv	H	H?
			x)Mandarinand	0	

Tilsammen skulle det bli 144 registrerte arter for Mandal hvorav 70 er funnet hekkende. For Marnardal er tilsvarende tall 124 registrerte arter og 83 hekkende.
Det må her presiseres at forfatterne ikke har drevet systematisk feltarbeid og at observasjonene våre bare er fra 1975 til 1.1.78.

Vi har følgende utfyllende kommentarer til artslisten. Angående signaturer viser vi til litteratur og signaturliste tilslutt i dette stykket.

Dvergdykker: 1-3 ind. overvintrer i Leirvika. Første gang obs. 23.2.75 av BKK

Rørdrum: 1 ind sett Landøy 2.12.65. (Udø 66) (SH 71)

Canadagås: 8 ind Sånum 26.3.77. BKK. Utsatt i heievann nær Øyslebø. Hekkeforsøk i Høyevann mislykket gr.pred.

Grågås: Et par som ved oppførsel indikerte hekking også obs.tidl.år fra øyer utenfor Mandal.

Skjeand: Et ind.skutt ved Mandal 1830.(SH.71) 1 par Kvisla apr/mai 73.PF. Reir med 7 egg funnet s.s.senere på sommeren. A.G. Piplerka 76.

Fiskeørn: Rede langs Mandalselva midt.av 1800 tallet.EB.69.

Glente: Juv.skutt ved Mandal 2.8.06. Ringmerket som reirunge i Danmark samme vår. (SH.71)

Kongeørn: Sett enkelte ganger, særlig i Øyslebø og Laudal. Flere skutt. EB.69.

Vandrefalk: Hekket i V.Holum i 50 årene. EB.69. Hekket i Marnardal i 65. IS.75.

Jerpe: I V.Holum en del omkring 1915-20. Enkelte steder i Øyslebø og Laudal var det mange på den tiden.EB.69.

Vaktel: Et ind. hørt/sett i Øyslebø i over en uke aug.77.LEG.

Sothøne: Et par hekket Kvisla 74. PF. Overvintrer i leirvika i større og mindre antall.L6 ind.Leirvika 26.3.77.BKK.

Polarsvømmesnipe: Et ind. Mandal 18.10.65.(SH.71)

Tyvjo: Ruger årvisst V.Herholmen et-to par. På Hilløy vanligvis et par. EB.69.

Hubro: Årene 1925-63 utbet.premie for 29 stk. i Halse og Harkmark, 14 i Holum, 14 i Øyslebø og to i Laudal. Begge felt i 29.EB.69. Tallene viser at den er mere vanlig i kystbygdene enn inne i landet.
Et ind. ved Mandal 28.6.76.LEG.

Spurveugle: Sett om vinteren ved Haddeland i V.Halse.EB.69.
et ind.obs. 4.1.76. Skjævesland.LEG.

Nattravn: Sett og hørt her og der i bygdene. Sees av og til om nettene i lyset fra billyktene sittende på veien.

Hornugle: Rede med unger ved Harkmarkfjorden 76. EH.

Hærfugl: Sett på Hogganvik 5 dager fra 27.10.61. EB.69.

Hvitryggspett: Et ind.sett vinteren 1966. i furuskog vest for Høye. IS.75. Hekket i Uslandsheia 1977. LEG.

Topplerke: 5 ind. obs. 30.11.75. Matkroken/Øyslebø. LEG.

Tornskate: I Mandalstraktene sett 1 par ved Valand 1.7.60. 1 ♂ nær byen 3.7.s.å. og et reir i Hogganvik 1962. EB.62.(SH.71) 1 par obs.Paradisbukta 25.7.77. Obs. meget hyppig i hekketiden. Reir m/5 unger 27.6.76. i Øyslebø. LEG.

Kornkråke: En ad. ved Hoven 19.5.75. Pip.76. 6 ind. Sånum 31.3.77.BKK. 50 ind.høsten 1976.LEG.

Gresshoppesanger: En syngende ♂ ved Jåbekkvannet 13.6.77. LEG/BKK.

Sivsanger: En syngende ♂ V.Skogsfjord 13.6.77. LEG/BKK

Myrsanger: En syngende ♂ Jåbekkvannet 13.6.77. LEG/BKK.

Rørsanger: En syngende ♂ Hogganvik 22.6.76. 4 ind.s.s. 28.6.76. LEG. 3 ind.Jåbekkvannet 13.6.77.LEG/BKK:

Møller: Syngende ♂♂ de siste årene i Øyslebø. LEG.

Nattergal: En syngende ♂ Kvisla mai mnd. og 1.7.74. PF.PIP.76.

Duetrost: Et ind. Mandal 10.2.1893,overvintrende.(SH.71)
Stillits: 2 juv. og 1 ad. på Kåløy 29.7.79. R.Ljosvold.
Kjernebiter: 2 ind. sett ved Mandal 6.5.61.(T.Høie) Ifølge SH eneste obs i V-Agder.
Hortulan: Et ind. våren 75, Matkroken/Øyslebø. LEG
Vierspurv: En ♂ 16.7.75. Matkroken/Øyslebø. LEG.
Sivspurv: Flere obs. ved Jåbekkvann og i Ronavassdraget i hekketiden. BKK.
Hønsehauk: Skuddpremier utbet.årene 1925 - 63 med følgende antall: Halse og Harkmark: 191. Holum: 120. Øyslebø: 194. Laudal: 110. EB.69.
Etter 1960 har bestanden gått sterkt tilbake. Det er forgiftningen av naturen som har gitt så skremmende utslag. De som gjerne vil rovfuglene tillivs bør betenke seg med å glede seg over denne situasjonen. EB.69.

Litteraturliste.

EB.69. Dr.philos. Edvard K. Barth: Trekk fra dyrelivet i Mandalsdistriktet i gammel og ny tid. Mandal 1969.

IS.75. Ingvar Spikkeland: Fuglelivet i Marnardal. Fauna 1975.

SH.71. Svein Haftorn: Norges Fugler. Univers.forl.Oslo 1971.

Pip. Piplerka. Tidsskrift for NOF Lista 1972 - 77.

Sterna. Norsk Ornitologisk Forenings tidsskrift.L975 - 77.

Signaturliste.

PF: Per Friestad - AG: Arne Grønsund - LEG: Leif Egil Gabrielsen - BKK: Bernt K.Knutsen - EH: Einar Hansen.

--- .. ---

RETTELSE.

I PIPLERKA nr. 2/78 side 26 er det ved en feil anført at svart rødstjert ble observert under ekskursjonen til Framvaren 30/5 - 1977.
Dette beror på en misforståelse og arten bes derfor strøket i referatet fra ekskursjonen.

---..---

KNUT OLAV RAEN.

SMÅPLUKK FRA BIRKENES OG TVEITS FUGLEFAUNA.

Musvåk.	Rede med 2 unger funnet 13/7-78, ungene flyvedyktige.
Storfugl.	Rede med 7 egg funnet 6/6-78 på Fosseheia.
Rugde.	Rede med 4 egg funnet på Haveheia 27/4-76.
Flaggspett.	Rede med store unger funnet på Fosseheia 6/7-78.
Dvergspett.	Rede med unger funnet på Fosseheia 6/7-78. Rede lå ca 4 meter oppe i en morken lind.
Tretåspett.	Et ind.♂ sett ved Kleppevn.Røynås 4/8-78.
Rørsanger.	3 reder med egg funnet i Berse, Birkeland 18/6-78. Alle redene blev senere ødelagt av flomvann.
Gulsanger.	Ofte hørt på Have våren 78.
Møller.	Hørt flere ganger på Fosseheia 22/6 - 1o/7-78.
Gransanger.	Hørt ofte på Foss, Tveit 22/6 - 12/7-78 samt 3/6 og 18/6-78 på Røynås, Birkenes.
Bøksanger.	Regelmessig observert på Have i mai-juli i år. Ved en anledning ble 2 ♂♂ hørt samtidig.
Duetrost.	Et ind. sett og hørt på Bjorvannsheia 27/7-78. Hørt ved Kleppevannet 3/9-78.
Svartmeis.	Hekket i 1974 og 75 i samme rugeholk. Det ene året hadde den 2 kull. I 1977 ble et rede med unger funnet i et naturlig hull i en bratt skrent.
Rosenfink.	1 syngende ♂ sett ved Berse 18/6-78.
Sivspurv.	1 ♂ sett i Berse 18/6 og 5/7-78.
Kattugle.	Hekket i 2 holker våre 1977. Hekket også i 1978 i en 3. holk men eggene blev senere fjernet.

---- ... ----

Vi er inne i den kalde årstid med korte dager og lange netter. For våre vingede venner betyr det at de har mindre tid på seg til å finne mat så de kan greie seg natten over, det er med andre ord litt av et nåleøye de må igjennom hver dag. Derfor ber vi våre lesere om å legge ut mat regelmessig hele vinteren igjennom til småfuglene. Spekk/talg til meisene og korn eller brøsmuler til andre, havregryn er også bra.....

----...----

Naturfotografering: Arild O Gautestad

Siden slutten av sekstitallet har fuglefotografien i Norge gjennomgått en rivende utvikling. Denne delen av naturfotograferingen har ikke bare øket sin interessegruppe betraktelig, men også den fotografiske kvaliteten har steget merkbart, selv om det ennå er langt igjen til nivået i land med lengre naturfototradisjoner enn hos oss.

Den økende kvaliteten skyldes ikke bare bedre fotoutstyr og filmmateriale. Men viktigst er nok at kvalitetskravet har skjerpet seg vesentlig. Flere utøvere fører til større konkurranse, og selvsagt flere som driver hobbyen til å gi bedre bilder. Hva menes så med bedre bilder? Først og fremst at det fototekniske og artistiske blir viet større oppmerksomhet enn tidligere, korn og uskarphet tolereres ikke lenger. Motivet kommer i forgrunnen. I "gamle dager" var det kanskje en tendens til å legge for stor vekt på hvilken art som var avbildet. Sjelden art - godt bilde. Ennå henger nok noe av denne mentaliteten igjen, men den er på vikende front.
Rene fugleportretter er ikke så veldig interessante lenger. Nå skal bildet være mer levende! Det skal for eksempel vise en handling (flygende fugl, sang, furasjering) eller fuglen i sitt rette miljø. Da er fuglen redusert fra å være en "hovedperson" over hele bildefeltet til en brikke på et mer omfattende motiv, for eksempel to stokkender som svømmer i spissen av hver sin V. Ofte betyr det ikke noe for bildet hvilken art det er i det hele tatt. Det artistiske - kunstneriske - er viktigere. Denne utviklingen som fuglefotograferingen i Norge for tiden er inne i skal vi hilse med glede!

Men på det litt mer jordnære plan må vi ikke glemme den egenverdien som ligger i å ha en så engasjerende og utviklende hobby som fugle- og naturfotograferingen er, enten bildene blir gode eller mindre gode. Ved siden av verdien av å i det hele tatt ha en hobby i vår fritidsberikede tidsalder vil jakten på motiver utvikle vår evne til kunstopplevelse og evnen til selv å skape kunstverk, store og små.

Dessuten utvikler vi evnen til å se og oppleve på vare turer i naturen. Ikke bare som en følge av økt mottagelighet for de estetiske verdier, men også bare det å legge merke til mange flere detaljer enn ikke-fotografer. Hasselens små røde hunblomster på bar kvist i mars, korsedderkoppens forseggjorte fangstnett, elgens falmede gevir ved foten av en trelegg... Selvsagt kan også detaljene oppdages og settes pris på av folk uten kamera rundt halsen, men utvilsomt ser og opplever naturfotografen mye mer. Skogturen blir mye mer enn en trimtur i frisk luft, men selvsagt er jo også det bra å få med seg!

Men en løftet pekefinger til slutt:

Fuglefotografen har et overordnet bud som aldri må fravikes. Hensynet til motivet må komme i første rekke, og med motivet menes den fuglen eller de levende skapninger som befinner seg foran kamera. Selv om naturfotografene alle som en er naturvernforkjempere av første rang, er det viktig at man stadig minner seg selv om denne leveregel. Ikke bare en gang i blandt, men hver gang men står overfor et levende motiv. Kravet til selvdisiplin og grundig kunnskap om dyrets adferd og leveforhold er absolutt.

God kamerajakt!

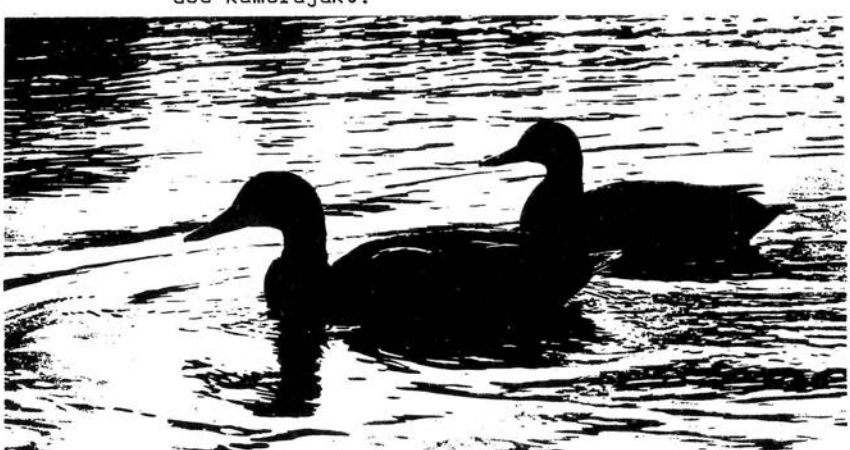

KAMERAJAKT ER GOD JAKT, OGSÅ FOR VILTET. STOKKANDFOTO: ARILD

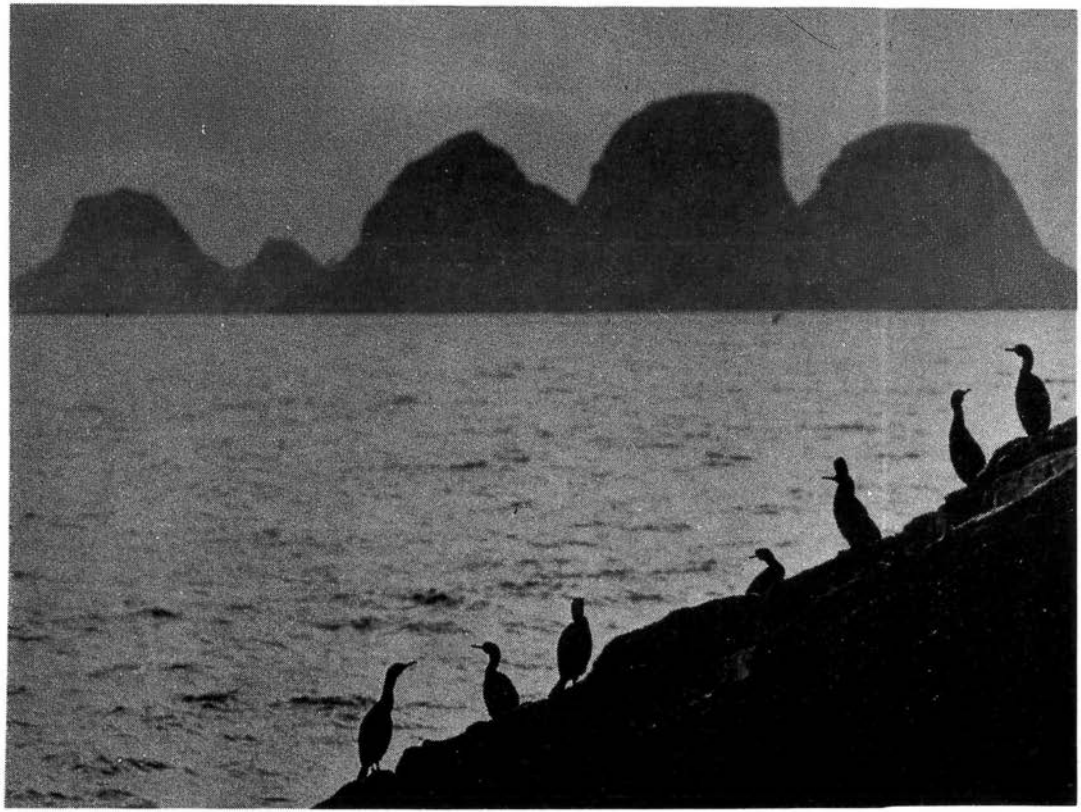

BILDET KAN OGSÅ VISE FUGLEN I SITT RETTE MILJØ; Toppskarv mot Nykene på Røst.
Foto: Arild

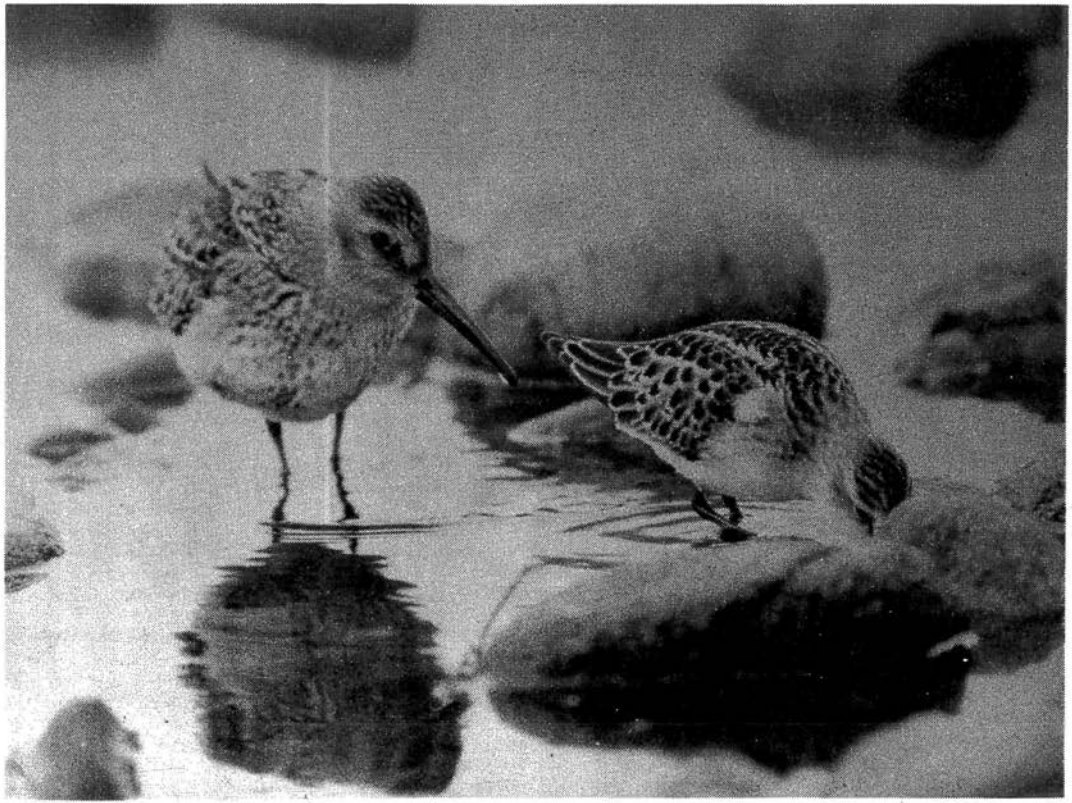

NÅ SKAL BILDET VÆRE MERE LEVENDE, DET SKAL VISE EN HANDLING. Myrsnipe og dvergsnipe
Foto: Arild

Foto: Arild O Gautestad.

Har fotografen vært i Danmark tro ?
Hvis du vet det, send oss svaret.(Kan du stedfeste stranden også?)

Hvilken fugl er det ? Send oss løsningen og fortell gjerne om den og andre fugler du har besøk av på foringsplassen.

Foto: Arild O Gautestad

En studie i sort/hvitt.
Selv om det bare er siluetten vi ser av fuglen, skulle det allikevel ikke by på så store problemer å kjenne den igjen. Men send oss løsningen og bli med i trekningen

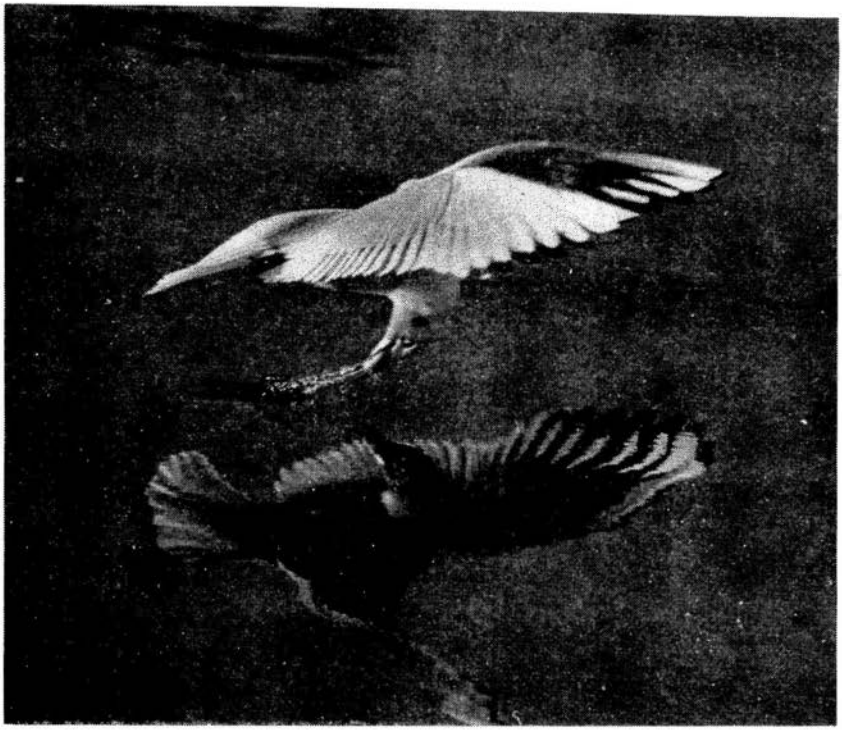

Foto: Arild O Gautestad.

Fugl fra oven, fugl fra grunnen,
Møtedes i samme stunden. (fritt fra Peer Gynt)

Det blir litt mere liv over et bilde når det viser fuglen i "arbeid" eller andre av hverdagens mange gjøremål.
Denne furasjerende måken har fotografen knipset i det rette øyeblikk; fin vingeprofil og vannet som følger med matbiten opp i luften. Det skulle ikke være så vanskelig å ta tilsvarende bilder, men det viser seg ofte av vi overser de nære ting. De fleste fotografer tror at det må "edlere" vilt til skal det være noe ! Men en gråspurv eller som her en måke kan gi utfordring i massevis. Hvilken måkeart ? Det skal du finne ut av, prøv lykken (få gjerne med fjærdrakten).

- (Hva sier fuglen ?) Foto: Arild O Gautestad

Etter ansiktsuttrykket å dømme, så er denne vesle skapningen slett ikke så helt fornøyd med situasjonen.

Om det er fotografens inngripen i dens privatliv eller andre ting, se det vet ikke vi ! Men kanskje våre Piplerke-lesere kan hjelpe oss av med det problemet : ? :

Altså ; finn på en treffende løsning som egner seg på trykk, noe som vi kan le av eller som kan være belærende.

Det kan jo hende at fotografen har gått litt for langt i sin streben etter et godt bilde, sett ifra fuglens synspunk !

Fuglen ja, det er vel elementært for de fleste, men kan du i tillegg til en treffende setning også fortelle oss hvilken art det er, skaffer du deg et ekstra poeng.

For som du sikkert allerede har gjettet, det dreier seg om en konkurranse med premier (som er hemmelige).

Oljeskade på sjöfugl

av

Kåre Olsen

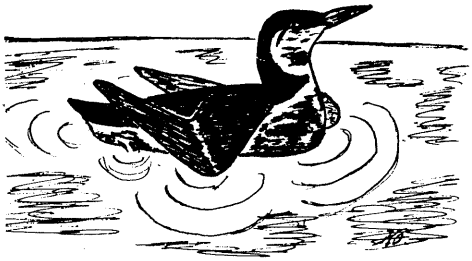

Også denne vinteren, fra slutten av september til midten av april, har medlemmer av NOF/Lista lokallag registrert oljedøde og skadde sjøfugl langs Listas strender. Samme strandstrekning, ca 12 km. mellom Verevågen og Havika er dekket, om enn ikke fullt så systematisk og regelmessig som ønskelig. Spesielt gjelder dette rullestein-strendene på områdene A - B og C.
Tendensen er likevel den samme som i de foregående år. Det ble registrert spredte oljeofre stort sett i hele ovennevnte tidsrom med enkelte større "topper" ultimo oktober - medio/ultimo januar, primo mars og primo april.

Det er jo helst de større katastrofer og utslipp en hører omtalt i dagspressen, de små og regelmessige utslipp som tilsynelatende foregår hele året rundt langs kysten og/eller ute i Nordsjøen representerer nok kanskje en like stor fare for sjøfuglbestanden i det lange løp.

Registreringen viste også denne gang at de mer maritime arter som alkefugl, havhest og krykkje er de mest sårbare mens andefugl og måker slipper lettere fra det.

De aller fleste av de alkefuglene som ble funnet i levende tilstand ble avlivet. Fuglene var tildels sterkt tilgriset og erfaringer fra tidligere års vaskeforsøk har vært svært dårlige når det gjelder overleving. En anså derfor forsøk på vasking under de eksisterende forhold for å være nytteløse.

Følgende medlemmer av NOF/Lista lokallag har levert inn observasjoner:

Marton Berntsen - Ole J. Andreassen - Tor O. Hansen - Oddvar Pedersen - Kåre Olsen - Gustav Ersdal - Henning Sørensen - Bjarne Skollevoll - Sverre Sandersen - Asle Ek. Disse takkes hermed. Forhåpentligvis vil det kommende vinter bli mulig å fortsette dette arbeidet.

Registreringen vinteren 1977/78 ga følgende resultat.

For oversikten og sammenligningens skyld har en delt opp strandstrekningen i endel mindre områder etter samme system som tidligere:

A = Verevågen - Vågsvollviga (rullesteinstrand)
B = I og utenfor Listahavnen (rullesteinstrand)
C = Tjørveneset - Østhasselneset (rullestein/sandstrand)
D = Østhasselstrand - Kviljo-odden (sandstrand)
E = Kviljo-odden - Havika.
F = Tilfeldige funn andre steder (Husebybukta, Einarsnes, Nesheimvann og Langøy).

Art	A	B	C	D	E	F	Total antall	Funntilstand lev/død
Havhest				7			7	7 D
Ærfugl			1			1	2	2 L
Svartand		1	1				2	2 D
Hettemåke		1					1	1 L
Svartbak	1						1	1 L
Gråmåke		1		3		1	5	4 L-1 D
Fiskemåke		1	1	2		1	5	3 L-2 D
Måke sp.				2			2	2 D
Krykkje	1	1		2			4	1 L-3 D
Lomvi	4	2	7	6	2		21	10 L-11 D
Alke	1			3	2		6	6 D
Alke/lomvi			1	1	2		4	4 D
Lunde				2		1	3	1 L-2 D
Alkekonge				2	4		6	1 L-5 D
Sum	7	7	11	30	10	4	69	24 L-45 D

----...----

AKSJON RUGEHOLK: Vi har latt oss fortelle at Mandal lokallag allerede er i gang med snekring av rugeholker. Vi synes dette er et fint eksempel til etterfølgelse. I vår velordna verden blir det stadig mindre av morkne trær som de hulerugende småfuglene kan hekke i og samtidig så vet vi at insektene blir stadig mere plagsomme for våre skogbrukere. Altså; sett igang med snekring !

EN SOMMER ER OVER.

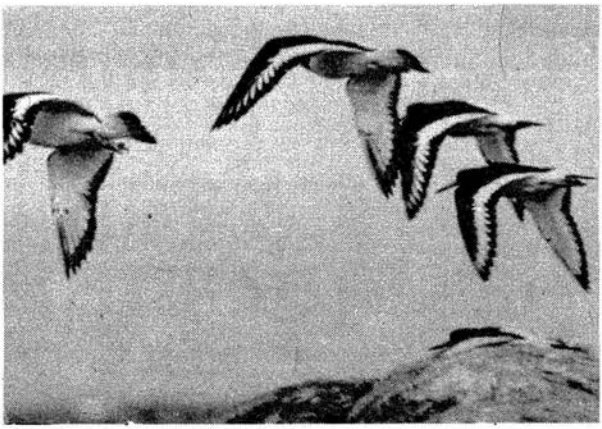

Det var ikke alle skjærgårdens innbyggere som fikk den nødvendige ro på hekkeplassen i sommer. Den stadig økende båttrafikk brakte med seg mange uroelementer ut blandt holmer og skjær. Nyfikne unger og overenergiske hunder fikk utløp for sin opplagrede energi etter dager i band i trange bygater. Badeliv, sol og sommer faller nær sagt desverre sammen med egg og nyklekte unger for våre sjøfugler. Og som overalt ellers hvor mennesket kommer er det naturen som er den tapende part. De egg eller unger som unngikk døden på land i første omgang, blev stekt ihjel av en brennende sol eller ungene forsøkte redningen ved å gå på sjøen. Der ventet sultne rovmåker bare på å få slippe til.
Det fuglelivet som beriker våre opplevelser i skjærgården, ja faktisk kan en si at dyrelivet er en vesentlig del av naturopplevelsen, gjør vi praktisk talt ingen ting for å bevare.

De fleste av sommergjestene som innvaderer holmer og skjær i en kort sommersesong, er naturelskere på sin hals og kunne ikke tenke seg tanken å jakte på fuglene. Men i sin uvitenhet kan de bare ved sin tilstedeværelse en varm sommerdag drepe alle egg og nyklekte kyllinger i sin nærhet. Løse hunder, nyfikne unger og en brennende sol gjør rent bord og hele kullene stryker med. Så store innhugg kan ingen jeger gjøre ved fornuftig jakt om høsten.....
Vi er prinsipielt motstandere av formange lover og regler, men nå ønsker vi velkommen loven som innskrenker båtfolkets ferdsel på hekkeplassene i hekkesesongen, det er allikevel plass nok for dem. La oss derfor håpe at vi i all fremtid kan ønske velkommen tilbake skjærgårdens fløytespiller, tjelden der den forsvinner ut over havet med kurs sydvest til vinteroppholdsstedet.

red.

PRESSEKLIPP

Tirsdag 28. november 1978

VG

Norske ornitologer i søkelyset i Danmark

Dansk politi har beslaglagt totalfredede rovfugler til en verdi av 40 000 kroner. Man antar at en betydelig del av byttet skriver seg fra Norge. En dansk amatør-konservator er arrestert. (Foto: NORDFOTO.)

DET MÅ MED SKAM INNRØMMES AT VI SØRLENDINGER IKKE STÅR NOE TILBAKE FOR DANSKENE NÅR DET GJELDER ULOVLIG FANGST OG UTSTOPPING AV FREDEDE ROVFUGLER.

DYPFRYSER full av rov-fugl

KØBENHAVN (VG) — Norske ornitologer er kommet i dansk politis søkelys etter arrestasjonen av en amatør-konservator i Skagen. Denne konservatoren anklages for å ha skutt og handlet med et stort antall totalfredede rovfugler.

I mannens dypfryser har politiet funnet fugler til en verdi av over 40 000 kroner på det illegale marked. Nå tyder alt på at han står bak en usedvanlig stor handel med frosne fugler til og fra Norge.

Anonymt

Det var et anonymt tips som felte amatør-konservatoren i Skagen.

Hos ham fant politiet blant annet en grønlandsk jaktfalk, som ble innkjøpt for 15 000 kroner, en kongeørn til 10 000 kroner, samt ugler, hauker og musvåker — alle fugler som er totalfredet.

Konservatoren har fortalt politiet at han selv har skutt en del av fuglene.

KØBENHAVN-REDAKSJONEN

Nå undersøker de danske myndighetene hvor han har fått resten fra.

Heteste spor

Et av politiets heteste spor peker mot Norge. Tollvesenet har nemlig fortalt politiet at den arresterte fritids-konservatoren har hatt en usedvanlig stor handel av frosne fugler til og fra Norge.

Det foreligger faktura for hver enkelt fugl. Disse fakturaene skal politiet nå ta en titt på.

Alt tyder på at Skagenmannen drev en forretnig som var basert på ren byttehandel med blant andre norske ornitologer.

lytt til Naturens stemmer. Eh

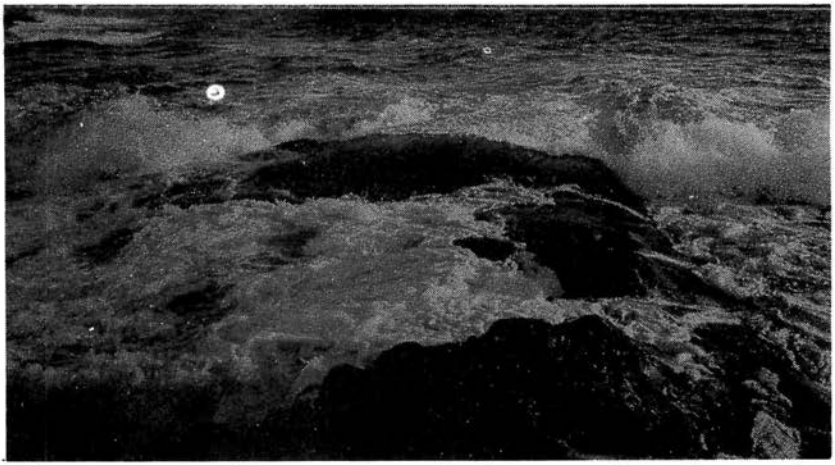

Naturens opprinnelige orgelbrus, havbølgenes slag mot strand.

Av naturens tre store opprinnelige stemmer, regndråpenes plask, vindenes sus og havbølgenes brusende og tordnende slag mot strand er vel sistnevnte den viktigste, selv om vind og bølger nøye henger i hop.

I disse stormende vinteruker er det rikelig anledning til å studere dette skuespill på nært hold, trygt plantet inne på land. Det kan se ut til at havet driver en form for selvutslettende og håpløs kamp hvor kolossale krefter ødes til ingen nytte.

Mon det er så unyttig? Hvordan hadde det sett ut om havet alltid hadde vært blankt og stille, uten bølger eller annen bevegelse? Svaret gir seg vel selv i disse digre søppelhaugene som blir kastet på land av havbølgene. Sammen med millioner tonn med olje representerer dette søppelet en trussel mot alt liv på jorden. Havet ville blitt en uframkommelig ørken og selv solens livgivende stråler ville ikke nådd frem til planktonet i havet.

Disse ørsmå plantene som vi kan takke for det livgivende oksygen vi puster inn, som driver våre forurensende båt og bilmotorer og flymotorer med. Derfor er det så godt å tenke på at vi enda ikke har greid å temme havets bølger eller vindenes susen.

Fremdeles kan havet rense seg selv, om det nå er å grise til en badestrand med olje eller andre oljeprodukter som plast el.lign.

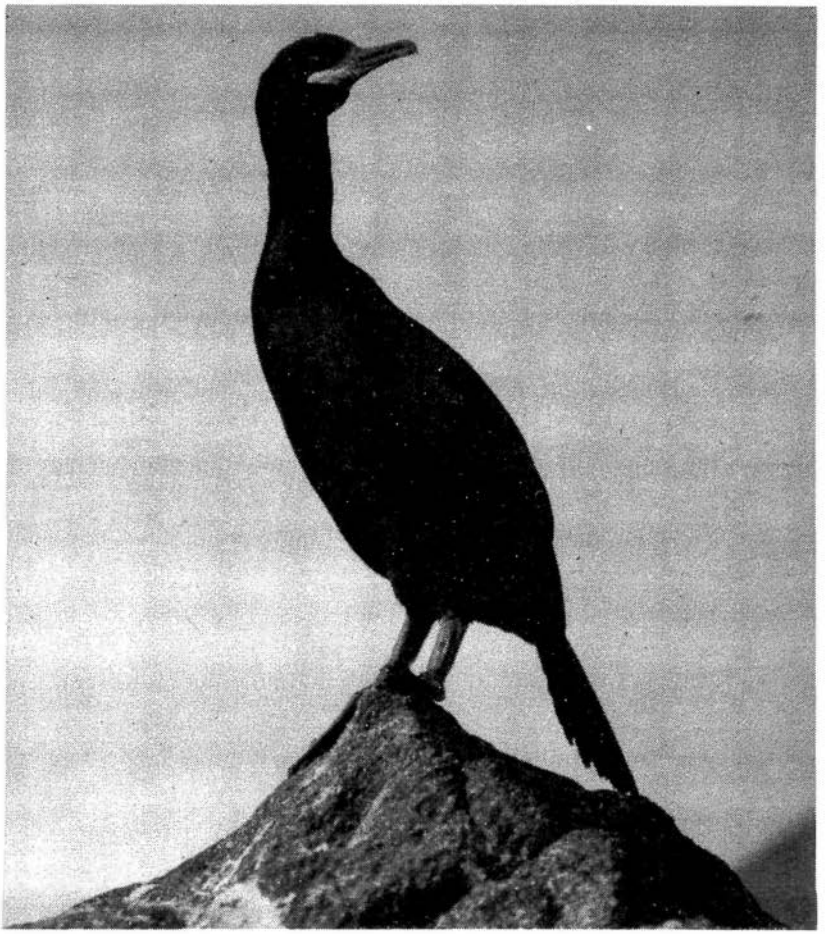

En studie i sort/hvitt. Toppskarv fra Runde. Foto: Arild Olsen.

Sagt om skarv av en Værøyværing:
Det var på vei ut til fiskefeltet at fiskerne passerte en skarveholme hvor skarven satt som sorte kors med vingene til tørk.
Da hvilte rorskarene litt på årene mens de ropte inn til skarvene:
Skarv, skjenk høvetsmannen. Og skarven svarte ved å vende baken til og sendte en hvit stråle utover sjøen før den tok til vingene.

red.

OM FUGLEFJELL OG ANDRE SEVERDIGHETER I SETESDALEN.

Fuglefjell i Setesdalen, hvem kunne vel tenke seg noe slikt? Nå tenker vel de fleste av oss på krykkje og alkefugler i den sammenheng, men legger vi godviljen til kan en vel saktens også ta med hvilken som helst annen art, bare den hekker i koloni i fjellet. Og Setesdalen kan i så måte stille opp med flere enn et fuglefjell, på en kort sommeruke oppdaget vi ikke mindre enn 5 "fuglefjell" på strekningen Byglandsfjord - Bykle.
Vår egentlige hensikt var å undersøke hvorvidt det fantes botaniske severdigheter i dalens mange kalkhvite fjellsider. Og for de botaniske interesserte kan nevnes at murburkne - taggbregne - junkerbregne - grønnburkne og Olavstake var noen av de nevneverdige godbiter som vokser i rikt monn for den som bare vet å titte på de rette stedene.
Det var da også botanikken som bokstavelig talt førte oss på sporet av de nevnte fuglefjell. I samtlige fjellsider som var hvite av kalkutfelling, fantes det taksvalekolonier. Hvis en ikke hadde sett svalene samtidig, var det umulig å oppdage redene. De var praktisk talt murt fast med leire som senere var overrislet med kalkvann, de fikk derved farge og sannsynligvis styrke som er skikkelig murverk. Den største kolonien talte 15 reder, og i samtlige reder så det ut for å være unger.
Høyden opp til redene var som oftes ca 1/3 del av den totale høyde på fjellveggen. Redene var plasert under fremspring slik at de tilsynelatende lå tørt og beskyttet mot regn.
Svein Haftorn nevner i Norges Fugler at taksvaler tidligere er funnet hekkende i fjell i Bykle og Valle og det er nå bekreftet at så er tilfelle også så langt nede som Byglandsfjord. Undertegnede har tidligere funnet taksvaler i fjell på Hardangervidda, nærmere bestemt ved Songadammen. Det skulle ikke forundre noen om at det er mere enn Setesdalen som kan oppvise taksvalekolonier i fjellet på Sørlandet. Ta derfor en ekstra titt på fjellsider som har kalkutfelling når du vandrer omkring i naturen til sommeren, taksvaler som oppholder seg i fjellsiden burde undersøkes nærmere. Og glem ikke å notere sted og dato og send opplysningene til LRSK/Lista lokallag og skriv gjerne ned et notat til Piplerka, det kommer vel med i vårt arbeid.

red.

ENDEL FUGLEOBSERVASJONER AV SPESIELL INTERESSE FRA VEST-AGDER 1977

Også i 1977 kom det inn en god del observasjoner fra våre medlemmer. Herved publiseres endel av det mest interessante slik at det skal bli kjent for flest mulig av våre medlemmer. Forøvrig skal opplyses at LRSKs faunakartotek står til disposisjon for alle våre medlemmer som ønsker opplysninger om spesielle arter eller andre ting.

Alle nedenstående observasjoner som er oppført sjeldenhetslista i Piplerka nr. 1/76 er godkjent av LRSK/Vest-Agder.

Flekkefjord Kommune:

Smålom :	1 ind. Benefjord 16/1. S+G+R.
Storlom :	Flere sommerobs. fra Gyland 17/5-10/8
	Ett hekkefunn: 1 ad. + 2 juv. 28/7
	K+S+G+A+A.S.
Horndykker :	4 ind. Loga 21 og 30/1. S+R+G.
	7 ind. Grisefjorden/Loga 20/11. S+G.
	5 ind. - " - - " - 27/11. K+S.
Toppdykker :	1 ind. Selma v/Austad 7/5. S.
Bergand :	1 ind. Sira + 1 ind. Gyland 15/1. S+R.
	2 ind. Selma 3/4. K+S.
	1 ♂ Grisefjorden 17/12. S+A.
Kvinand :	1 ♀ Urdalsvann 9/7. K+S+G+AS.
Musvåk :	1 ind. Austad, Flekkefjord 2/1. K+S.
Kongeørn :	1 juv. Gyland 2/8. K.
Fjellrype :	1 ind. Ovaldheia 31/1. K.
	3 ind. - " - 5/4 G.
Orrfugl :	Enkelte ungekull obs. Gyland i juli. G+AS.
Storfugl :	3 reirfunn og etpar ungekull obs. Gyland i juli. K+S+G+
	1 ♀ + 1 ungekull v/Sua. 9/8 GE.
Trane :	1 ind. Jesø Homme 8/4. K+AS.
	2 ind. -"- Ovaldheia 2/8 K.
Sivhøne :	2 ind. Grisefjorden 27/10. S.
	2 ind. Loga 20/11. S+G.
	11 ind. Loga/Grisefjorden 27/11. K+S.
	6 ind. - " - 17/12. S+A.

Sothøne : 8 ind. Loga 15. og 22/1. S+R.
2 ind. Åna-Sira 13/3. S+G+A+R.
1 reirfunn Kjeldåsvann 18/5, dessuten flere sommerobs. Gyland. K+S.

Rødstilk : Hekker trolig i Gyland: 1 ind. Kongevoldvn. 30/5 og 4 ind. Sandvann 29/6.K+S.

Skogsnipe : Flere obs. fra Gyland i Juni og juli.K+S.

Rugde : Overvintring Homme, Gyland: 2 ind. den 30/1 K+G. 1 ind. også obs. Mørkeli 20-23/2. S+G.
1 ind. Homme 20/2 K+G.
Vanlig hekkefugl Homme: opptil 10 ind.nattrekk.

Enkeltbekkasin : Endel obs. fra hekketiden i Hommeområdet mai-juli. K+S+As.

Svartbak : Funnet hekkende i Sandvann, Ubergvann, Store Sandvann, Krokevann, alle i Hommeområdet.
Max 30 ind. i en flokk Hommeområdet sommerstid K+S.

Tyrkerdue : Vanlig i Flekkefjord og omegn.
1 ind. Gyland Gård 7/7. K+S.

Kattugle : Reirfunn m/1 egg Ranli 28/4. K.
Også flere obs. i mai - juli ved Fl.Fjord og Hommeområdet. K+S+G+AS.

Gjøk : Fant gjøkegg i jernspurvreir Kalveskogen 21/6.K.

Vendehals : Vanlig hekkefugl i Gyland, bl.a. 2 ad.+ 4 juv. Homme 23/6. K.

Gråspett : 1 ind. Hommelia 8/4. K+S+A.
2 ind. m/reir Kalveskogen 29/5. K+S.
1 ind. Kalveskogen + 1 ind. Utmarka, Homme 21. og 23/6. 1 ind. v/Homme 2/8, 11/8, 12/8 K+S+A.

Dvergspett : 1 ind. obs. Austad 23/3 og 22/4. S.
1 - 3 ind. Hommeområdet 7/4 - /78. K+S+G.

Tornskate : Svært vanlig hekkefugl Hommeområdet:
Tils. 11 par konstantert hekkende. K.+S+G.

Varsler : 1 ind. Kalveskogen 10/4. S+G.
1 ind. Austad 25/12. G+A.

Nøtteskrike : 1 Hekkefunn Hommelia: 2 ad.+5 juv.15/7. G+AS.
Vanlig om høsten Hommeområdet.

Kornkråke : 1 ind. Drangeid 29/1. K+S+G.
4 ind. Austad 6/11. S.

Ravn : Vanlig i Hommeområdet, også 1 hekkefunn v/Sandvann i juni. K+S+G+AS.

Fossekall : Vanlig vinterstid v/Fl.Fjord og Gyland. Opptil 8 ind. obs. 1 ind. Selma, 1 ind.Sira, 6 ind. Gylandsvassdraget 15/1. S+R. Flere obs. Hommeområdet i hekketiden, Hommeelva, Urdalsvann, Skålandsbekken april - juni. K+S+G+R+AS.

Munk : Overvintrende: 1 ♂ Loga 14/2. S.

Gransanger : Sein obs: 1 ind. Austad 3/11. S.

Rødstjert : 1 reirfunn Hommeområdet 20/5. 1♀ m/2 juv. Langmyra, Homme 22/7. K.
1 par m/3 juv. Austad 26/7. K+S+G+A.

Blåstrupe : 1 ♂ Austad Gård 5/5. S.
1 ind. Ramsli-heia 20/7. K+L.Tufte.

Duetrost : 2 ind. Kalvenskogen, Gyland 6/4. K+S+G.

Stjertmeis : Flere obs. Hommemyr april - juli. S.

Bjørkefink : 1 reirfunn Utmarka, Homme 17/5.

Stillits : 1 ind. Homme 18/5, 15/7 og 22/7. K.

Bergirisk : Hekker i Hommeområdet, bl.a. 1 ungekull 6 - 7 juv. Hammeren 18/6. K+S+G.

Furukorsnebb : 1 ad. + 5 juv. Øygardstjern 28/4. K+S.
1 ad. + 3 juv. Sandvannskogen 18/5.

Kjernebiter : 1 ♂ + 1 ♀ Loga 14/2. S+A.

Observatører : Kjell Grimsby (K)-Svein Grimsby (S)-Geir Grimsby (G)-Atle Grimsby (A)-Rolf Grimsby (R)-Alvik Svindland (AS) Gustav Ersdal (GE).

<u>Sirdal Kommune.</u>

Storlom : Også i 1977 konstantert hekkende i Øvre Sirdal: 2 ad. + 1 halvstor juv. v/Roskrepp-fjorden 16/8. (KO).
1 ad. i et vann v/Haugen 14/7 kan vel også tyde på hekking i dette området. (TOH).

Gråhegre : 1 ind. Gravann 17/7. (TOH)

Brunnakke : Vanlig hekkefugl i Øksendaltjern og Åvedalsvann: Tils. 6 Ungekull + 1 par + 4 ♀♀ obs. juni/juli. (KO)

Svartand : Forholdsvis vanlig hekkefugl i Øksendals- og Josdals-heiene: Tils. 2 ungekull + 3 par + 7 ♀♀ obs. juni/juli (KO) Også obs. i Øvre Sirdal: 1 ♀ Instestølvann 14/7, 1 ♀ m/8 ung. Øyarvannskilen 15/7, 1 ♀ Bjørnsivann 15/7 og 1 ♀ m/8 unger Øybjørnsivann 15/7. (TOH)

Kvinand : Oversomret vanlig (mulig ikke kjønnsmodne) i Øksendalstjern 26/6 - 18/8. Max antall: 12 ind. 20/7. (KO)
Også obs. Krokevann: 1 ♂ 28/5. (KO)

Dvergfalk : Funnet hekkende i Øvre Sirdal 16/7 (TOH).
1 ind. Øksendalsheiene 2/7 (HRH).

Sandlo : 1 ind. Insterstølsmyre 15/7 (TOH).

Heilo : Ble funnet på 2 lokaliteter i Øksendals-heiene: 2 par Flåvannsheia 2/7 (HRH).
3 ind. Bergehei v/Krokevann 28/5-1/7-2/7(KO).
1 ind. Josdalsheia 21/7 (KO). Samtlige ind. viste hekkeoppførsel og varslet sterkt.

Skogsnipe : 1 ind. Åsmundsvann 23/7 (KO).

Småspove : 1 par med hekkeoppførsel v/Krokevann, Øksendalsheiene 28/5-1/7-2/7 (KO).

Svartbak : 1 par varslet 28/5 og 1/7 i Krokevann (KO) Sannsynligvis hekking (KO).

Gulerle : 1 ind. Åvedalsvann 22/5 (KO).

Fossekall : Få obs. i Sirdalsheiene sommeren 1977:
1 ind. v/Molbrotvann, Josdalsheiene 21/7 (KO) og 1 ind. Vassfjellet, Øvre Sirdal 16/7 (TOH)

Ravn : Hekket sprett Øksendalsheiene, bl.a.1 par m/4 flyvedyktige unger v/Marvann 2/7 (HRH) 1 par v/Botnevann 28/5 (KO). 1 familie Gloppedalen, Tjørhom 17/7 (TOH). 1 Par Handeland 10/4 (KO).

Buskskvett : Vanlig i Øksendalsheiene: 23 Par med hekke-oppførsel registrert sommeren 77 (KO).

Tornskate :	1 ♂ Ådneram 16/7 (TOH).
Ringtrost :	Fåtallig, men forhpldsvis vanlig i Øksendalsheiene (KO/HRH) og i Øvre sirdal (TOH).
Bjørkefink :	Vanlig hekkefugl i Øksendalsheiene sommeren 1977, mange syngende ind. obs, 1 kull med nettopp flygedyktige unger obs. ved Espelitjern 2/7 (KO).
Observatører :	Tor O Hansen (TOH)-Hans R Hennebeŗg (HRH-Kåre Olsen (KO).

Lyngdal Kommune :

Smålom :	1 ind. påkjørt og drept i Kvås nov. (SS).
Storlom :	2 ind. Vatlandsvannet 12/5 (KJ).
Rørdrum :	1 ind. Møska v/Møskeland 2/1 (KJ+EF+KaJ).
Gråhegre :	To større kolonier Lastad og Bærøy (ca 25 reir) registrert (TOH).
Skogsnipe :	1 ind. Rosfjordsanden 23/4 (TOH).
Enkeltbekkasin :	Flere obs. fra Optedal, Øygårdsvann, Bringsjordnes, Vatland og Måkevand i Mai, juni og juli tydet på spredt hekking i området (KJ).
Rugde :	Spillende (trekkende) ♂♂ ved Skolandsvann Gulltjern og Bringsjordnes i april/mai (KJ). Mange obs. 1-4 ind. fra Øystesland, Årnes, Hovden, Sandnes og Lastad i november (TAF-TSE-RV) 2 ind. Årnes 4/12 (TSE).
Tyrkerdue :	1 ind. Alleen 18/11 og 28/11 (TSE)
Dvergspett :	1 ind. Lastad 20/3 (TOH). 1 ind. Holta v/Lehnesfjorden 10/7 (TOH).
Sanglerke :	18. ind. Årnes (TSE+TAF).
Nøtteskrike :	En masse obs. 1-7 Ind, fra Årnes, Øystesland, Hovden, Kvavik i oktober, nov. des (TSE+TAF+RV).
Kaie :	Mange obs. fra årnes, Kvavik og Alleen i tiden 11/11 - 16/12. Max 45 ind Kvavik 11/11 (TAF+TSE).
Kornkråke :	2 ind. Alleen 25/3 (TD).
Ravn :	1 hekkende par Lastad 27/3 (TOH).

Sivsanger :	1 syngende ♂ i takrørsområde i Lyngdalselve ved Årnes 6/7 (KJ).
Bøksanger :	1 syngende ♂ Herdal 27/5 (KJ).
Rødstjert :	Seine obs: 1 ind. Årnes 29/10 (RV) 1 ind. Alleen 1/11 (TSE).
Stjertmeis :	Ca 10 ind. Lastad 24/6 (TOH) 3 ind. Holta v/Lehnesfjorden 9/7 (TOH) Mange obs. seinhøstes: 26 ind. Øystesland 29/10 (TAF). 6 ind. Austad 1/11 (TSE). 1 ind. Årnes 20/11 (TSE). 14 ind. Eikenes 4/12 (TSE). 11 ind. Årnes 6/12 (TSE). 7 ind. Årnes 12/12(TSE). 7 ind. Hovden 12/12 (TAF). 11 ind. Hovden (TAF).
Rosenfink :	1 ♂ (fullt utfarget) Bringsjordnes 6/7 (KJ).
Konglebit :	1 eller flere ind. hørt Topteland (KJ+OWR).
Observatører :	Terje Svein Eikenes (TSE)-Tor Arne Foss (TAF)-Tor O Hansen (TOH)-Knut Jerstad (KJ)-Karsten Jerstad (KaJ)-Eric Førland (EF)-Svene Sandersen (SS)-Rolf Verdecchia (RV)-Ole Wiggo Røstad (OWR).

Lindenes kommune :

Sangsvane :	2 par Brådlandsvann 8/1 (KJ+OWR).
Sothøne :	8 ind. Snik 7/1 (KJ+OWR).
Svartryggerle :	2 ind. Lindenes 20/3 (TOH+MB+SS).
Konglebit :	2 - 3 ind. Barstøl 8/1 (KJ+OWR).
Observatører :	Marton Berntsen (MB)-Tor O Hansen(TOH)-Kurt Jerstad (KJ)-Ole Wiggo Røstad(OWR)-Sverre Sandersen (SS).

LRSK/VEST-AGDER

KÅRE OLSEN

Sandsvalekoloni i sagflishaug. Foto: Einar Hansen

FLIS-SVALER, NY ART FOR NORGE???

Vi vet at fuglene kan ta i bruk mange artige og merkelige surrogater som redeplass. Fra postkasser og motorkasser til vinduskarmer og opphengte rugeholker. Sandsvalene er mere spesifikke når det gjelder valg av hekkebiotop og det skal nok godt gjøres å erstatte en sandvegg eller sandtak som vi kaller det.

Tidligere har vi påtruffet sandsvaler i torvtak hvor de i mangel av noe bedre hadde funnet seg vel tilrette.

Men dette er vel første gangen i historien at de hekker i en sagflishaug?? Eller er det ikke så? Hansken er kastet og det er opp til den enkelte å motbevise det og inntil så skjer er Setesdalen og spesielt Hornes innehaver av Norges første "Sagflissvaler".

En elv som renner forbi sagflishaugen hadde bevirket at den hadde "kalvet" som en isbre og de rette bruddflatene var det signalet som utløste byggetrangen eller snarere gravetrangen hos svalene.

Vi i redaksjonen venter på at noen gjør Hornes rangen stridig!!!

red.

bokomtale

Sverre M. Fjelstad
"Nattens jegere"
(roman)
Gyldendal 1963.

De fleste av oss vet at Sverre M. Fjelstad har gitt ut en rekke bøker om dyr og fugler i Norge og Afrika, spekket med fotografier og egne opplevelser. Mindre kjent er vel at han også har gitt ut en roman: "Nattens jegere". Jeg leste den straks etter utgivelsen og da jeg nylig avla Biblioteket et besøk falt øynene igjen på denne boktittelen. Var det ikke noe om hubroer og deres liv i naturen og en mann og hans stadige tanke på å komme fuglene til livs tro? Det endte med at jeg lånte boken på ny og leste den for annen gang. Lettlest, full av naturskildringer både om uglene og de andre dyrene i skogen, av jegere og jagede, rett og slett nattens jegere. Boken gir et levende bilde av hvordan naturens harde lov virker. Romanen begynner med at hubrohannen Gråkvass har funnet en hekkeplass i Korpåsen, et tidligere benyttet revir som har ligget øde etter at det siste hubroparet ble skutt 10 år tidligere. Hvordan det så går videre? Boken befinner seg på Biblioteket, stikk innom og lån den - da får du svaret. Samtidig som du noen timer på en guffen høstkveld kan sitte og drømme deg ut i skogen til våre vingede venner som vi fugleinteresserte setter så stor pris på, men som om høsten og vinteren befinner seg på langt andre breddegrader enn de Nordiske.

----...----

Bjørn Vidar Olsson

OSS JEGERE IMELLOM:

FOR OSS FJÆRKLEDDE JEGERE BETYR JAKT ET VÆRE ELLER IKKE, I MOTSETNING TIL DERE TO-BENTE SOM UTELUKKENDE SKYTER VÅRE BYTTEDYR FOR SPORTENS SKYLD. HUSK AT ALLE VI FJÆRKLEDDE JEGERE ER FREDET

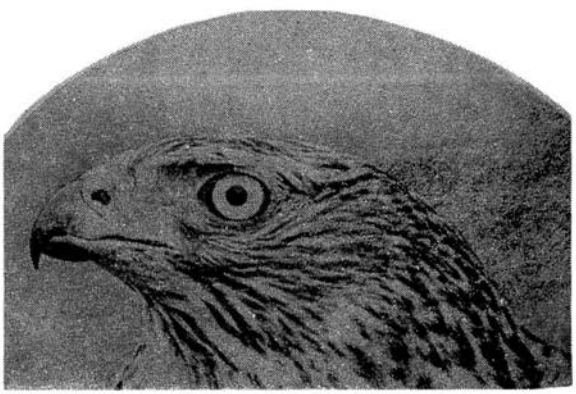

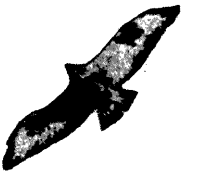

Frank S. Stuart
"Ville vinger"
(roman)
De unges forlag 1953.

Har du lest noen gode fuglebøker i det siste? Jeg mener ikke håndbøker eller andre bøker spekket med observasjoner og vitenskapelig korrekte data. Ikke for det, slike bøker er selvfølgelig interessante nok, men jeg tenker nå helst på bøker som er skrevet om hvordan livet kan arte seg for en fugl eller et dyr.
En fortelling som kan være bygget over en lest av faktiske hendelser, men som er ikledd kjøtt og blod ved utvist dikterisk frihet fra forfatterens side. Slike bøker er god underholdning og fin avslappende lesning. Det finnes endel slike romaner.

Jeg vil her nevne en nå 25 år gammel bok: "Ville vinger" av Frank S. Stuart. Å kjøpe en slik gammel bok i bokhandelen er helt umulig, det må bli Biblioteket en tyr til.
Da "Ville vinger" kom i 1953 fikk den en fantastisk mottagelse, noe en forstår allerede etter å ha lest de første sidene. Historien om stjertandparet og dets opplevelser gjennom sommeren er både spennende og levende skildret og sannsynliggjort gjennom forfatterens inngående egne iakttagelser supplert med andre ornitologers observasjoner. Riktignok sier konservator A.Bernhoft-Osa i sitt forord til den norske utgaven at han har rettet enkelte ting som ikke stemmer med de faktiske forhold og at det muligens burde vært foretatt flere rettelser, men når vi har fått den opplysningen er det ingen grunn til ikke å kaste seg ut i de 200 sidene. De kunne gjærne vært 2oo til for den saks skyld, forfatteren evner nemlig å holde leseren i sitt grep til siste side er nådd.

----...----

Bjørn Vidar Olsson

Når du først er på biblioteket, ta en titt i lesesalen; det finnes mye fint å lese for en naturvenn.
For de fotointeresserte er det også endel fotoblader fra inn- og utland.
Glem ikke at naturen består av andre ting enn fugler, ting fra dyreriket, planteriket og økologiske lærebøker er bra.

fuglesang

Svein Haftorn
"Lytt og lær"
(lydbåndserie)
Autronica A/S Trondheim.

Da jeg som ung fugleinteressert gutt streifet omkring i skog og mark med kikkert på magen og notatblokk i lomma, hendte det ofte at jeg hørte fugler synge som jeg ikke så. Med min totale mangel på kunnskaper om fuglenes sang ergret det meg at jeg ikke klarte å artsbestemme fuglen og måtte gå videre med uforrettet sak.
Hvordan skulle jeg lære å høre forskjell på fuglesangen?
Jeg kjente på den tiden ingen som hadde samme interesse som kunne lære meg dette. Derfor gikk jeg igang med å lete opp om det kanskje fantes lydbåndopptak som kunne kjøpes. Fuglebøkene i bokhylla ble pløyd igjennom og bakerst i "Våre fugler" av Svein Haftorn fant jeg det jeg lette etter: Adressen til et firma i Trondheim, Autronica A/S Postboks 3010 som hadde 8 lydbånd med 10 arter på hvert til salgs. Ved henvendelse dit fikk jeg tilsendt en oversikt over båndene, hva de inneholdt og prisen.
De kunne kjøpes enten separat eller sammen med lysbilder som viste artene. Det ble til at jeg kjøpte ett og ett ettersom jeg klarte å spare penger. Serien var en fulltreffer til mitt bruk.
Nesten hver dag vinteren igjennom spilte jeg et bånd og fikk etterhvert grundig kjennskap til 80 norske arters sang og lydregister for øvrig. Når trekkfuglene vendte tilbake om våren, kunne jeg for første gang registrere at jeg kjente dem fra hverandre bare ved å lytte til sangen. Hvilken fantastisk opplevelse....
Senere har det vist seg at å repetere båndene gjennom vinteren har bidratt sterkt til å holde kunnskapene vedlike. Båndene har også gitt noe mer, på de fleste opptakene høres foruten en hovedfugl, også flere andre arter som bakgrunnslyder. Ved å konsentrere meg om disse har jeg øvd opp evnen til å lytte til fuglekoret og skille lydene fra hverandre. Jeg mener ikke at en ikke kan bli en god fuglesangkjenner uten, men med disse hjelpemidlene kan en forlenge sesongen og tørrtrene hele vinteren og dermed stå godt rustet til å kunne skille artenes sang og glede seg over det mangeartede fuglekor som om våren er samlet i skog og hei.

----...----

Bjørn Vidar Olsson

"Bird Songs"
P. Haase og udenlandsk Boghandel
Løvstræde 8
København K.

For de noe viderekomne fuglekjennere er vel ikke Autronicas serie på 80 arter nok. Det blir etterhvert en besettelse å lære mer. Grammofonplateserier finnes det mange av, men bare en serie inneholder opptak av alle arter som er funnet i Europa. Der er serien "The Peterson field guide to the Bird Songs of Britain and Europe" eller rett og slett "Bird Songs". Det er Sveriges Radio som står bak utgivelsen og herrene Sture Palmer fra Sveriges Radio og Jeffery Boswall fra BBC som har produsert serien.
Artene er systematisk ordnet på 12 LP-plater som begynner med lommene og ender med kråkefuglene. I tillegg finnes 2 LP-plater med sangen til mer tilfeldige gjester.
Platene er lette å finne fram på takket være de såkalte "band", dvs oppdelingen av artene på platen, og den engelskspråklige oversikt som følger hver plate.
Hver art er på platene angitt med det vitenskapelige navnet, så her gjelder det å pugge ivei på latinen.
Serien er fin, men siden den inneholder alle Europas arter som det finnes lydopptak av, er det selvfølgelig endel mindre interessant stoff sett fra et norskt synspunkt. Likevel, for den viderekomne som ønsker seg en total oversikt over alle norske arters sang og lydytringer så finnes de her alle sammen.
Platene kan kjøpes enkeltvis og jeg kjøpte dem for endel år siden fra forannevnte forlag. Prisen er forholdsvis høy og for den som måtte finne på å bestille, husk at grammofonplater vil bli belagt med moms ved import til Norge. Er du interessert, hvorfor ikke skrive til Danmark og be om brosjyre, det er ihvertfall gratis..
Et tips til: Samme firma har en stor spesialavdeling i fuglelitteratur på mange språk, be gjerne om brosjyrer.
Bøker er momsfrie ved import til Norge.

----...----

Bjørn Vidar Olsson

OM FARGER OG ANDRE IØYNEFALLENDE SÆRTREKK I FUGLERS FJÆRDRAKT

Hvorfor er stokkand-steggen penere enn hunnen ?

Tekst og foto

Arild O Gautestad

Hvorfor er fjærdrakten til stokkandhannen og hunnen så totalt forskjellig ? Om en ikke visste bedre, skulle en tro at bildet viser to forskjellige arter. Denne forskjellen i fjærdrakten er ikke bare et naturens påfunn, men et resultat av artens utvikling opp gjennom tidene.

Stokkandhannen har behov for å gå staselig kledd. Det er nemlig hunnen som velger hannen når "ekteskap" inngåes, så det gjelder å gjøre et bra førsteinntrykk ! Siden hunnen alltid velger seg ut den hannen som først og fremst har den staseligste fjærdrakten i ungkarsflokken, blir det gjennom generasjonene en "foredling" av arveanleggene for pen fjærdrakt hos hannen. De mindre pene hannene taper nemlig i konkurransen om hunnens gunst slik at deres arveanlegg stadig holdes i skyggen.

Hunnens fjærdrakt er et resultat av andre forhold. Hun har eneansvaret for ruging og ungepass og den brunspraglete drakten gjør henne nesten usynlig for rovdyr og rovfugler. Hun stoler såpass på sin usynlighet under rugingen at hun blir liggende stille selv om f.eks. et menneske skulle passere på bare en meters avstand.

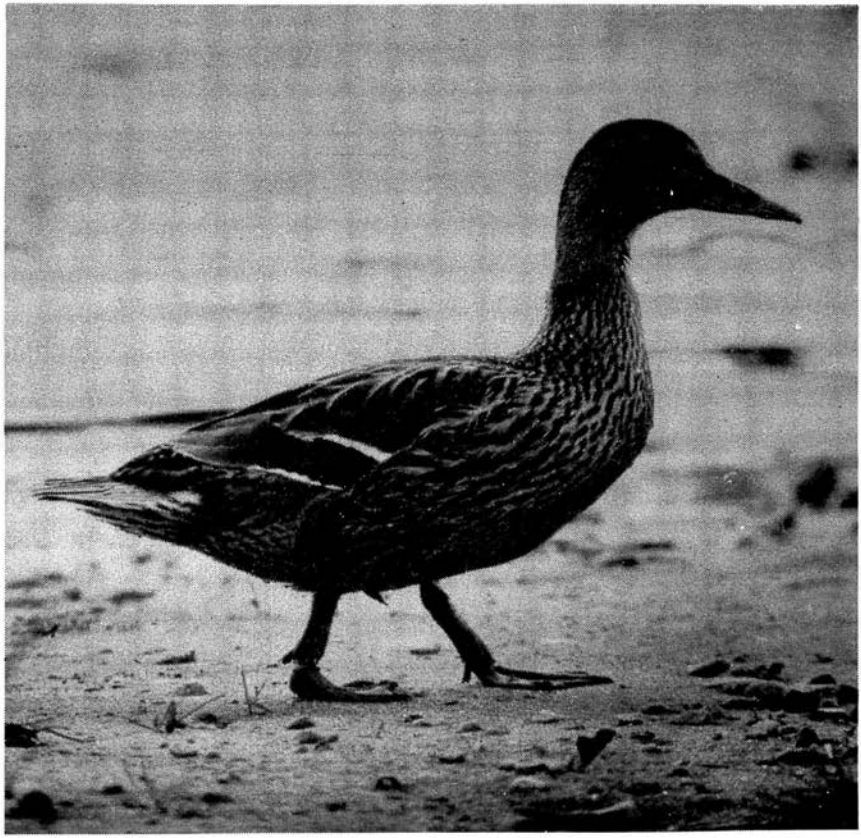

Andre eksempler fra fuglelivet bekrefter at dette ikke bare er en løs teori. Hos boltitten, den tillitsfulle vadefuglen på høyfjellet, er det hannen som står for ansvaret for avkommet. Så snart kona har lagt de fire eggene, skiller hun seg fra mannen og drar på Sydenferie til neste vår ! Boltithannen har derfor en mer "utvasket" og mindre kontrastfarget og fargesprakende drakt enn hunnen.

Avdeling for artsjegere og andre nøtteknekkere.

Fra "BUSKSKVETTEN" har vi sakset denne originale rebus, det hele går ut på å finne flest artsnavn fra fuglelivet.
Det påståes at det skal ligge lurt inn i denne bokstavflommen over 150 navn.
Sett deg vel tilrette og begynn med å finne navnet på opphavsmannen til verket. Vi kan røpe så mye at det står lodrett på begynnelsen av gåta.

Kan du spe på med navner som har tilknytning til fuglelivet, så skårer du ekstra poeng.
Vi setter opp en premie for den som finner flest navn, blir det tvil så teller fuglenavn foran stedsnavn.

Innleveringsfristen er 5 Jan. i 1979 og vi regner med at det skulle være godt stoff til å underholde hele familien i jula.

Husk at du kan lese både forlengs og baklengs, oppover og nedover, på skrå og i vinkel. Altså tar en to bokstaver vannrett og skjøter de på med resten loddrett kan du få frem et eller annet navn. Send oss resultatet slik at vi har det ihende før den lo.jan. Holder du fristen som er den 5. jan. er du sikker på at vi har det til rett tid. Skulle denne rebusen anspore deg til å sette de små grå sellene i aktivitet, så kanskje du selv kan servere oss en ny oppgave til neste "piplerka"...

```
JSMÅDNDTUNDRAPIPLERKESTOERUEER
EVOTÅRNSEILERRYTELUSVAHLSEKKSV
NRLSGKAALSALVRØRDRUMMALPEKRÅKE
SANGNLKKRAKRAELDAESTORKRIMJAKN
EKIIIAKAEKLETKAVSTIVMOLVRÆNNSD
RSEKVFIDNKMPEKKOVTSÆREOARHRNKE
IITNEGRONEYMLURLAARTOLLEEAUUJH
KRSISAKARBRUGBEIRNNUHOENKVEREA
NIIFTLATTERDUEVETEDNPØGEAEGBAL
YGEKUSGSISIHØNEHBKLNRENKVLNENS
GRTORGOUSKKEYORBAJEAEIOSLLONDU
ÅEUBTGLRFISRØKGOKØJVVSKIEEKNEL
RBPGSSLATRÆGRÅSPETTRESTSEHVAHE
DTLIDOÅEREÆESANATTRAVNVIESAVEM
ENBÅNETGNEUHLEIRTMONBADALIRUNU
RRAEMSTMGTGDGRENAEERARKEHLDIKG
ØØGRREMTÅNENALPALIKONKITHRIRGL
PPINNGIAEKIAAKISISÅRGSIGEAATLE
PMEDINASDVERGSVANENBNUALGLLOSR
HAKNVOÆNNRKTSSRFURUKORSNEBBSDL
AKIASDBYDUESDSNØMÅKEKLTEGPOREE
VRRØGRLAPPSANGERRKKNUMTYEIVRUR
SEKÅMEDLISENAIOGNIMALFIIVERSSK
MLSEKTELRLLGIGELRELOTSKATJSAHE
ALERKEFDOURLNJETIARGDNALISONIS
NTTRUITNLGEEIØNESRVIEGREOKTTDK
NETANIRAGBPRRKØDERYASVANELÅHLR
ERØKIBOKVUØKPSHNTGEPNAPESVØOAÅ
NNNALLTKSSLEIRDUELIBEDDLISNHHK
TEISMÅKERKDSPMØLLERERINGDUEAAE
ANSTRANDSNIPERLEUGLEEÅUEMRGULR
KGRAAÅRKNKAOIUESRDGLESBLNSEEKR
KEKÅRKTRAVSLPLRETGNEIPSNSKKBSI
FRÆTSEKAIERAGPNVEOAPRELEVCKYRK
OREPYRKERTÆUNASKIKRAAVABAUYLES
RORRFUGLBTTIRGOVBSTSMIHBNDDBGE
DØRNVÅKOUTSTORSKARVTPIMLSTGYNV
EJERPEBKAELPIJVVNNNEONOSSRLAJJ
TSKRAOUKTNNELSONAREIVMVMDOEØSE
FSLALHSEARTGKIIRANRWANSENRVVNS
UAAIEVEDHESUHNTEDVERGSPETTDMYP
GRNGARAUCTUSRAETMULAKSANDTEERE
LKRLHRYEVVIEUVUDEGGDNAGNIRRIBT
EEEPPARTROSTBBAKNRNLHUMLEAESLT
VSTRANDSÆRERGEHTTANUENGELVIBEE
EASURMEISTÆLKREGNASEPPOHSSERGI
NKHAVØRNJOKLUNDETOLESPENNFALKS
NGLEKSACERUNDEUTRØSTVEDØYTROST
```

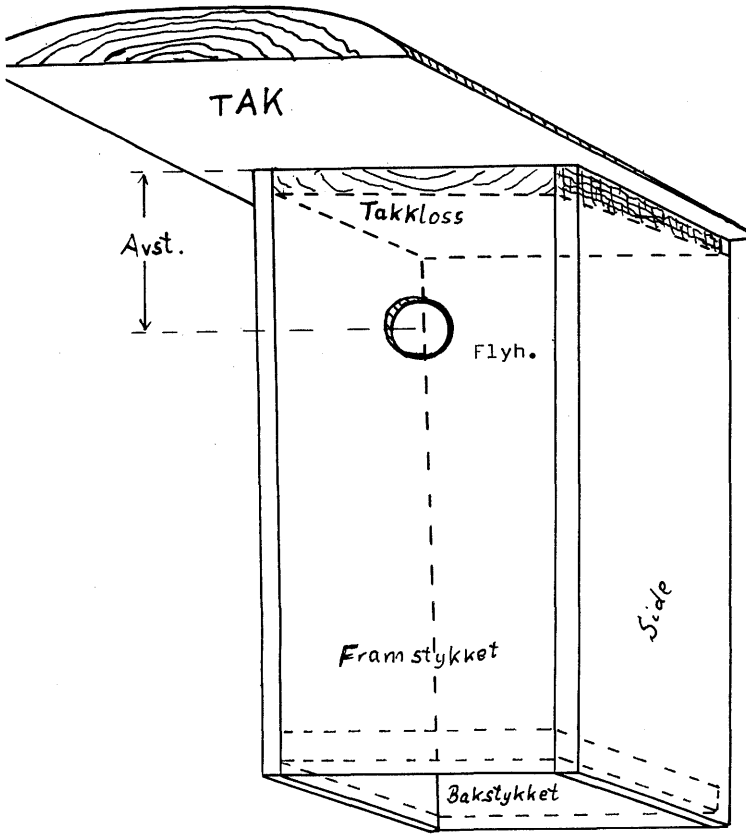

	Bak og framstykke	Sider	Tak og bunn	Tak	Avst	Flyh.
Blåmeis, svartmeis, toppmeis, gran og løvmeis.	25 x 10	25 x 14	10 x 10	25 x 16	6	2,7
Kjøttmeis, svart/hvit, spettmeis, vendehals	25 x 12	25 x 16	12 x 12	25 x 18	7	3,2
Stær, vendehals, spurveugle.	35 x 14	35 x 18	14 x 14	30 x 20	8	5,0
Perleugle skogdue.	45 x 18	45 x 23	18 x 18	35 x 25	10	8,3
Kvinand, kattugle, laksand.	65 x 23	65 x 28	23 x 23	50 x 30	17	11,5

Alle mål i cm.

Avsender:
N.O.F. - Vest-Agder
Box 4502, Grim
4601 Kristiansand

REDAKTØREN HAR ORDET på siste side, men ikke det siste ord.

Så er da PIPLERKA nr. 3 - 4 endelig ferdig fra redaktørens hånd, forhåpentligvis til glede for de mange.
Det skal ikke underslåes at det så dårlig ut da halve nov. måned var gått, men som så ofte før; signaturen KO tryllet fram de manglende sider fra sitt sikkert enestående kartotek og takk for det.
I serien "Gløtt fra Kr.Sand Museum" er vi denne gangen kommet til Botanisk avd. hvor Per A Åsen regjerer.
Og det er vårens budbringer, blåveisen som han presenterer.
Siden mange av våre medlemmer er ivrige naturfotografer, har vi forsøkt å starte en fotojakt-avdeling hvor både de mere avanserte og vi andre instamat-amatører kan plukke noen tips. Det er vår ikke ukjente naturfotograf Arild O Gautestad som har latt oss "plukke" i sitt rikholdige bildearkiv. Som de fleste allerede har sett; det er også lagt inn litt sport; dvs. at vi kan sette våre artskunnskaper på en liten prøve. Alle løsningene må vi ha ihende innen 31. Januar. Premien ? Foreløbig en hemmelighet, men det vil smake av fugl !
Og vi vil igjen minne om at PIPLERKA trenger flere faste abonnenter, prøv å verve interesserte venner/venninner !
(Jenter er det merkelig nok ingen fugleinteresse hos) ?
Har du noe å klage på, fortell det til oss. Har de noe å skryte av, fortell det til andre. Slik kan en også si det, vi tenker selvsagt på PIPLERKA. Altså, skriv til oss og fortell hvordan vi kan gjøre bladet bedre, det er morro i alle fall å høre din mening positiv eller ikke.
Redaktøren ønsker alle en God Jul og Godt Nytt ÅR.